

Zijn ze helemaal gek geworden?!

Een onderzoek naar het profiel van een ordeverstoorder, uit de databank van notoire ordeverstoorders, binnen het betaald voetbal in Nederland.

R.M. Moes
Masterthesis MCPM
studentnummer 110056

Voorwoord

Deze thesis is geschreven ter afsluiting van mijn opleiding Master of Crisis and Public Order Management opleiding.

De beslissing om voor dit onderwerp te kiezen was niet moeilijk. De afgelopen jaren heb ik mij, vanuit mijn werk bij het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CIV) van de politie, dagelijks bezig gehouden met voetbal en dan specifiek het voetbalvandalisme, of nog liever voetbalcriminaliteit. De term die we tegenwoordig steeds meer gebruiken.

Voor mij persoonlijk een mooi onderwerp waar ik mij de afgelopen jaren binnen het CIV heel veel mee bezig heb gehouden. Ik heb meer vertrouwen gekregen in de aanpak van het individu dan in de aanpak van de groep. Het is helaas in Nederland nog steeds te gemakkelijk om je als individu te verstoppen in de grote groep. Voor mij ook mooi om te zien hoe we er in Nederland voor staan, als het gaat om het in beeld brengen van onze notoire ordeverstoorders binnen het betaald voetbal. Maar ook of er resultaten te boeken zijn dankzij deze methodiek. Een methodiek waar de afgelopen jaren veel in geïnvesteerd is door diverse partijen.

Geweld speelt binnen de Hooligan cultuur een belangrijke rol. Het fenomeen blijft bestaan en ordeverstoringen of voetbalcriminaliteit houdt ons elke week bezig. Steeds weer opnieuw vinden er ordeverstoringen plaats in het land. Er is bijna geen onderwerp waar zoveel verschillende meningen over bestaan.

Ik wil graag mijn begeleiders bedanken die het voor mij mogelijk hebben gemaakt om af te studeren. Dankzij de gesprekken en de feedback is deze thesis tot stand gekomen.

Ik wil ook graag mijn voormalige collega's van het CIV bedanken voor de steun die ik afgelopen jaren mocht ontvangen. Voor de momenten dat ik met de studie bezig was en alles op de afdeling aan hen kon overlaten.

IJsselstein, 16 januari 2013

Ronald Moes

Samenvatting

De afgelopen jaren heeft de aanpak van het voetbalgeweld doorlopend een ontwikkeling doorgemaakt. Diverse partijen hebben in de loop van de jaren beleid ontwikkeld om het geweld beheersbaar te maken dan wel te verminderen. In 2002 startte de regio Gelderland met een initiatief om de informatiepositie met betrekking tot voetbalvandalisme, voetbalgeweld en de personen die daarbij een rol spelen te verbeteren (Ferwerda 2007, p.7)

“Er komt een databank voetbalgerelateerde notoire ordeverstoorders”, sprak minister Opstelten tijdens een veiligheidscongres in Zeist in 2010. De ambitie is om deze databank op (langere) termijn uit te breiden naar een landelijke databank voor notoire ordeverstoorders. De politieke wens om te komen tot een landelijke databank voor notoire ordeverstoorders is aanwezig.

Het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme heeft deze databank voetbalgerelateerde notoire ordeverstoorders in mei 2011 gerealiseerd. Dit betekent concreet dat het Voetbal Volgstelsel (VVS) is uitgebreid met een database waarin onder meer relevante persoonsgegevens, achtergronden en profielen van notoire ordeverstoorders bij het voetbal worden geregistreerd. Ook is er een veld ingericht voor de registratie van de opgelegde maatregelen in het kader van de wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast.

Op basis van de methodiek ‘Hooligans in beeld’, zijn toonaangevende hooligans in beeld gebracht. Dit is gedaan op basis van straat- en systeeminformatie. Met behulp van deze methodiek zijn 230 subjecten in beeld gebracht en opgeslagen in de databank. Dit zijn per club de notoire ordeverstoorders waar men last van heeft.

In dit onderzoek is er gekeken naar de wenselijkheid en de mogelijkheid om een beeld te krijgen van de mogelijke profielen van deze notoire ordeverstoorders. Er is ook gekeken of dit samenstellen van een profiel kan helpen in het ontwikkelen van interventiestrategieën om deze ordeverstoorders aan te pakken.

Ook is er ingezoomd op de ontwikkelingen bij de voetbalclub ADO Den Haag. Een club die bekend staat om het gedrag van zijn beruchte supporters. De club was in het verleden regelmatig in het nieuws vanwege het negatieve gedrag van zijn supporters. De laatste jaren zijn er nauwelijks openbare orde problemen. Hieruit blijkt dat alleen de aanpak van de notoire ordeverstoorders niet genoeg is. Maatregelen op het gebied van de infrastructuur en een goed serviceconcept kunnen ook een bijdrage leveren.

Er is stilgestaan bij de vraag of het aanpakken van die ordeverstoorders alleen voldoende is. Explosies van geweld kunnen meerdere oorzaken hebben. De financiële positie van de club of de stand op de ranglijst kunnen een belangrijke factor zijn. Ook supporterscultuur kan daarin een rol spelen. Ook de invloed van de georganiseerde misdaad bij het betaald voetbal moet niet onderschat worden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Inleiding	
1.1 Voetbal in Nederland	6
1.2 Organisatie van betaald voetbal wedstrijden	7
1.3 De voetbal vierhoek	9
1.4 Het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme	10
1.5 Doelstelling van het onderzoek	11
1.6 Probleemstelling en deelvragen	12
1.7 Onderzoeksaanpak	13
1.8. Opbouw scriptie	13
2. Onderzoeksopzet	
2.1 Inleiding	14
2.2 Analyse databank	14
2.3 Interviews	14
2.4 Casestudy subjecten en ADO Den Haag	14
2.5 Theorie	14
3. Ordeverstoringen in het voetbal	
3.1 Inleiding	15
3.2 Het nieuwe Hooliganisme	16
3.3 Sociale controletheorie	16
3.4 Rationele keuzetheorie	18
3.5 Gedrag en stoornissen	18
4. ADO Den Haag	
4.1 Inleiding	20
4.2 Een club met historie	20
4.3 De huidige situatie	21
4.4 De Haagse aanpak	22
5. Onderzoek notoire ordeverstoorders	
5.1 Inleiding	25
5.2 Methodiek Hooligans in beeld	25
5.3 Analyse van de databank	25
5.3.1 Leeftijd en geslacht	29
5.3.2 Binding met de club	29
5.3.3 Rol in de groep of kern	29
5.3.4 Verslavingen	30
5.3.5 Beroep	30
5.3.6 Opleidingsniveau	31
5.3.7 Maatregel	31
5.3.8. Antecedenten	31
5.3.9 Stadionverboden	32

5.4 Casestudy vijf subjecten uit de databank	32
5.4.1 Joris	33
5.4.2 Freek	34
5.4.3 Thijs	35
5.4.4 Ron	36
5.4.5 Tim	36
5.4.6 Patronen	37
6. Conclusies	
6.1 Inleiding	39
6.2 Hoofdvraag en deelvragen	39
6.3 Slotconclusies	42
6.4 Aanbevelingen	44
7. Bijlagen	
7.1 Plan van aanpak	46
7.2 Respondenten	52
7.3 Interviewvragen	53
7.4 Literatuurlijst	54
7.5 Websites	57
7.6 Afkortingen	58

1. Inleiding

1.1. Voetbal in Nederland

Hooliganisme of voetbalgeweld is een opmerkelijke verschijningsvorm van geweld in het publieke domein. Vanuit mijn rol bij het CIV heb ik daar de afgelopen jaren veelvuldig mee te maken gehad. Hooligans worden regelmatig in verband gebracht met het verstoren van de openbare orde. Ook worden ze voortdurend in verband gebracht met het plegen van criminaliteit. Dit alles bij elkaar zorgt, op gezette tijden, voor onveiligheidsgevoelens in de samenleving.

In Nederland maar ook in Europa werken we met dezelfde definitie als het gaat om de categorisering van supporters. We spreken over twee categorieën supporters. Namelijk niet-risico supporters en risico supporters. De Europese Unie (2010) heeft dat als volgt gedefinieerd:

Definitie van een niet-risico supporter

Een al dan niet gekend persoon die kan worden beschouwd als iemand die geen risico vormt voor het aanzetten of bijdragen tot geweld of ordeverstoring, al dan niet met opzet, bij of in verband met een voetbalevenement.

Definitie van een risico supporters

Een al dan niet gekend persoon die kan worden beschouwd als iemand die een mogelijk risico vormt voor de openbare orde of antisociaal gedrag kan vertonen, al dan niet met opzet, bij of in verband met een voetbalevenement.

In het jaarverslag van het CIV (2012, p. 53) is te lezen dat op grond van waarnemingen en cijfers is te constateren dat het voetbalvandalisme in omvang (aantal daders en aantal delicten) is toegenomen en dat de (gewelds) incidenten die plaats vinden, grimmig en vaak extreem heftig van aard zijn. Overlast, intimidatie en criminaliteit lijken steeds meer in elkaar over te lopen en het is de vraag of we de impact daarvan volledig overzien. Er is daarom meer inzicht in en bewustwording van het delictgedrag van deze groepen “valse” supporters nodig.

Ongeregeldheden rond het voetbal vinden elk seizoen wel plaats. Ook het afgelopen seizoen, zo laat het jaarverslag van het CIV (2012) zien, hebben zich bij diverse wedstrijden in het betaald voetbal ongeregelde heden voorgedaan. De rellen rond de wedstrijd FC Utrecht- FC Twente, waar door supporters vuurwerk is gegooid en de politie zich genoodzaakt zag buiten het stadion waarschuwingsschoten te lossen. De bestorming van het Maasgebouw door Feyenoord supporters in verband met onvrede over het gevoerde beleid door de club. Rond de Europese wedstrijd Ajax-Manchester United werd een grote groep Ajax supporters aangehouden. Deze supporters werden aangehouden omdat ze uit waren op een confrontatie met supporters van Manchester United. De bestorming van de Vitesse bussen na afloop van de wedstrijd NEC-Vitesse waarbij 28 mensen werden aangehouden en vijf politieagenten gewond raakten. De keeper van AZ die tijdens de wedstrijd Ajax-AZ in de Arena werd aangevallen door een Ajax supporter. Als gevolg hiervan werd de wedstrijd gestaakt. Heracles supporters die met de trein onderweg waren naar Alkmaar en de binnenstad van Amersfoort onveilig maakten. Een hele horeca inventaris waarmee gegooid werd tijdens ongeregelde heden op de tribunes tijdens een wedstrijd in de play-offs tussen Willem II en FC Den Bosch en een massale vechtpartij tussen supporters van Almere City FC en FC Oss voor aanvang van de wedstrijd.

In datzelfde jaarverslag staat ook nog te lezen dat voetbalcoördinatoren uit de zuidelijke regio's zich zorgen maken over de trend dat supportersgroepen veelvuldig en geheel buiten de wedstrijden om

een confrontatie met elkaar organiseren. Opvallend in deze casus is dat er kennelijk ook nog spelregels zijn benoemd zoals het dragen van een bepaalde kleur kleding, het al dan niet gebruik maken van wapens en dat er niet mag worden doorgetrapt op mensen die al op de grond liggen.

1.2. Organisatie van betaald voetbal wedstrijden.

Om betaald voetbal in Nederland te organiseren is er een goede samenwerking tussen alle betrokken partijen vereist. Dat betekent dat gemeenten, de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB), politie, openbaar ministerie (OM) en Betaald Voetbal Organisatie (BVO) goed moeten samenwerken om incidenten voor, tijdens en na de wedstrijden te voorkomen. In het kader voor beleid, voetbal en veiligheid (2011), van het ministerie van veiligheid en justitie staat beschreven wat de taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidspartners zijn.

Het Kader voor Beleid stelt dat voor elke wedstrijd zowel de BVO als de politie een gedegen risicoanalyse dienen op te stellen. Deze risicoanalyse maakt het mogelijk maatwerk te leveren. De ingevulde risicoanalyses komen ter sprake in het vooroverleg. Het risicogehalte kan bepaald worden door de mate waarin onder andere sprake is van:

- *de dreiging dat uit- en thuis supporters confrontaties zoeken;*
- *eerdere ervaringen met supporters van de bezoekende clubs;*
- *het negeren van verplicht combivervoer (per bus/trein);*
- *een geringe geografische afstand en grote rivaliteit tussen de betrokken clubs (derby);*
- *specifieke politie-informatie over voetbalordeverstoorders (Hooligans in Beeld), dreigingsanalyse e.d.;*
- *het competitiebelang/verloop en de aard van de wedstrijd (nationaal/internationaal);het tijdstip van de wedstrijd;*
- *kruisende supportersbewegingen tussen verschillende wedstrijden op dezelfde dag;*
- *ongewenste samenloop met andere lokale en regionale evenementen;*
- *knelpunten binnen het competitieprogramma;*
- *aantal verwachte risicosupporters en stadionverboden;*
- *toezicht door de BVO (stewards);*
- *scheiding van rivaliserende supporters;*
- *controle op kaartverkoop en toegang;*
- *kwaliteit van de veiligheidszorg voor de wedstrijd door de BVO en de mate van naleving van de veiligheidsvoorschriften van de KNVB en de gemeentelijke vergunningsvoorschriften door de BVO.*

Hetzelfde kader stelt dat op basis van de risicoanalyse wedstrijden in categorieën moeten worden ingedeeld. Bij categorie A wedstrijden worden weinig tot geen risico's verwacht. De categorie B is een "gemiddeld" risico waarbij vooral maatwerk dient te worden toegepast op enkele specifieke risicofactoren. Bij een wedstrijd van de C categorie wijst de analyse een hoog risico uit. Hieronder nog een keer de gehele risicoanalyse schematisch weergegeven.

	Kaartverkoop	Vervoer	Alcohol
Categorie A	Geen restricties	Geen restricties	Geen restricties. Alcohol met een laag percentage verdient aanbeveling
Categorie B	Geen restricties of: <ul style="list-style-type: none"> ✓ 4 kaarten per persoon ✓ 1 kaart per persoon ✓ Sponsorkaarten alleen op naam ✓ Geen verkoop op de wedstrijddag 	Geen restricties of: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Autocombi ✓ Treincombi ✓ Buscombi ✓ Auto/buscombi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wel of geen alcohol.
Categorie C	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 1 kaart per persoon, geen dagverkoop. ✓ Sponsorkaarten allen op naam 	Gereguleerd vervoer: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Treincombi ✓ Buscombi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Geen alcohol.

Ruim voor de start van het nieuwe voetbalseizoen (februari, maart) zijn alle clubs in de ere- en eerste divisie verplicht, om samen met de gemeente en de politie, het Competitie informatie formulier (CIF) in te vullen. In dit zogenaamde CIF kunnen de partijen gezamenlijk knelpunten en wensen aangeven voor het nieuwe voetbalseizoen. Knelpunten zoals beperkte politiecapaciteit op bepaalde dagen, andere evenementen waardoor er niet gevoetbald kan worden of wensen die op het commerciële vlak liggen. Maar ook knelpunten als het gaat om veiligheidsrisico's tussen bepaalde clubs en de supporters van deze clubs. Nadat het CIF is ingevuld wordt het ondertekend door de burgemeester, districtschef van de politie en de voorzitter/directeur van de betaald voetbalclub. Dan wordt het CIF doorgestuurd naar de KNVB.

Nadat alle clubs, gemeenten en politiekorpsen het CIF hebben ingeleverd bij de KNVB wordt op basis van alle knelpunten en wensen een competitieprogramma in elkaar gezet. Nadat het concept competitieprogramma klaar is, wordt dit eerst voorgelegd aan de commissie competitie en openbare orde (CC & OO). In deze commissie zit een vertegenwoordiger van de Burgemeesters in Nederland, de politie, de gemeenten, het CIV en de KNVB. Mocht in de commissie blijken dat er wedstrijden zijn geprogrammeerd op bepaalde momenten die in het CIF zijn opgevoerd als knelpunt, wordt door de commissie, samen met de betrokkenen, nog onderzocht of er nog een oplossing gevonden kan worden.

Vervolgens krijgen alle clubs, korpsen en gemeenten in een laatste ronde, in de maand juni, inzicht in het programma. Dan is ook het laatste moment waarop nog eventueel bezwaar gemaakt kan worden tegen het programma. Het is dan alleen nog mogelijk om wijzigingen in het competitieprogramma doorgevoerd te krijgen als er onvoldoende rekening is gehouden met knelpunten die door de betrokkenen zijn aangegeven. Na die laatste bijeenkomst wordt het programma definitief vastgesteld en kan er niets meer gewijzigd worden.

1.3. De Voetbal Vierhoek

Nadat het competitieprogramma is vastgesteld, wordt lokaal bepaald wat de capaciteit zal zijn die de politie inzet tijdens de thuis wedstrijden van de club. Ook worden lokaal één of meerdere convenanten afgesloten tussen de partijen die lokaal betrokken zijn bij de organisatie van de betaald voetbal wedstrijden. Onder meer afspraken over de inzet van stewards, beveiliging, het nuttigen van alcohol tijdens de wedstrijden en ook andere maatregelen waar de partijen zich aan dienen te houden. Daarnaast zijn er convenanten die gaan over het uitwisselen van informatie tussen de club en de politie. Deze convenanten richten zich vooral op de uitwisseling van informatie over supporters die in aanmerking komen voor een stadionverbod, in het belang van de handhaving van de openbare orde.

Deze convenanten worden dan ondertekend door de Burgemeester, politie, OM en veelal de directeur/voorzitter van de betaald voetbal club. Deze voetbal vierhoek komt op afspraak bijeen. Bij sommige clubs één keer per seizoen en bij andere clubs heel regelmatig of op afroep. Dit hangt ook af van de problematiek die zich voordoet.

In deze zogenaamde voetbal vierhoek (anders dan de driehoek met Burgemeester, politie en OM) wordt naast het tekenen van deze convenanten ook de belangrijke wedstrijden die nog gaan komen, besproken. Dit zijn onder meer de wedstrijden met de categorisering C. In deze vierhoek worden afspraken gemaakt over de aanpak van de wedstrijd, het wel of niet toestaan van het nuttigen van alcohol, kaartverkoop- en vervoer regiem van de gastsupporters. Regelmatig komt het voor dat de belangen van de gemeente en de politie niet samen oplopen met de belangen van de club/voorzitter.

Het politiek bestuurlijk krachtenveld waar de gemeente, politie en de club in opereren is steeds groter en complexer aan het worden is. De invloed van supporters is bij de meeste club steeds groter aan het worden. Diverse clubs hebben voormalige notoire ordeverstoorders aangesteld in een functie binnen de afdeling veiligheid van de club. Dit zijn mensen die een grote achterban binnen de club vertegenwoordigen en waar rekening mee gehouden dient te worden.

De situatie die vervolgens kan ontstaan is er één van de dansende tafels van de Bruin en Ten heuvelhof (2007). Alle partijen die een rol hebben gaan zich roeren. De politie bijvoorbeeld, is gezien de omstandigheden van de stand op de ranglijst of de gespannen sfeer tussen de supportersgroepen, een voorstander van een alcoholverbod op de dag van de wedstrijd. Eventueel nog aangevuld met een beperking op de kaartverkoop omdat het gevaar op verstoring van de openbare orde te groot is. De club schuift de tafel naar een andere hoek en geeft aan dat vooral de beperkte kaartverkoop een probleem vormt omdat de club daar economische schade van ondervindt. Gevolg hiervan is weer dat de club op termijn liquiditeitsproblemen kan krijgen en dat leidt weer tot ontevreden supporters die zich zullen laten horen. De afdeling veiligheid van de club zal de tafel een andere hoek induwen. Zij zullen aangeven dat door een alcoholverbod de supporters een andere locatie zullen zoeken om in te drinken. De beheersbaarheid van de politie zal juist daardoor afnemen zo zullen zij aangeven. De afdeling veiligheid van de club zal aangeven dat de burgemeester zich zal moeten realiseren dat hij moet accepteren dat er wellicht op andere locaties in de gemeente overlast zal ontstaan omdat supporters dan bijvoorbeeld het centrum in gaan.

Dat de invloed van supporters soms erg ver kan gaan laat onderstaande berichtgeving van de website van omroep Gelderland zien. De voorzitter vertrekt als gevolg van aantijgingen en bedreigingen aan haar adres. www.omroepgelderland.nl

DOETINCHEM - Clémence Ross vertrekt per direct als voorzitter van De Graafschap. Dat maakte de Achterhoekse club woensdagmiddag bekend. Sprekkoren en persoonlijke aantijgingen zijn de oorzaak van haar besluit.

Ross ligt al weken onder vuur bij een groot deel van de fanatieke aanhang. De voorzitter kreeg ook dinsdagavond in het bekerduel met Go Ahead Eagles weer kwetsende sprekkoren naar het hoofd geslingerd. De fans vinden dat ze niet de juiste voorzitter is voor de club. Ze verwijten Ross onder meer dat ze geen boegbeeld is van De Graafschap en dat ze net als de rest van het bestuur te veel beleidsfouten heeft gemaakt.

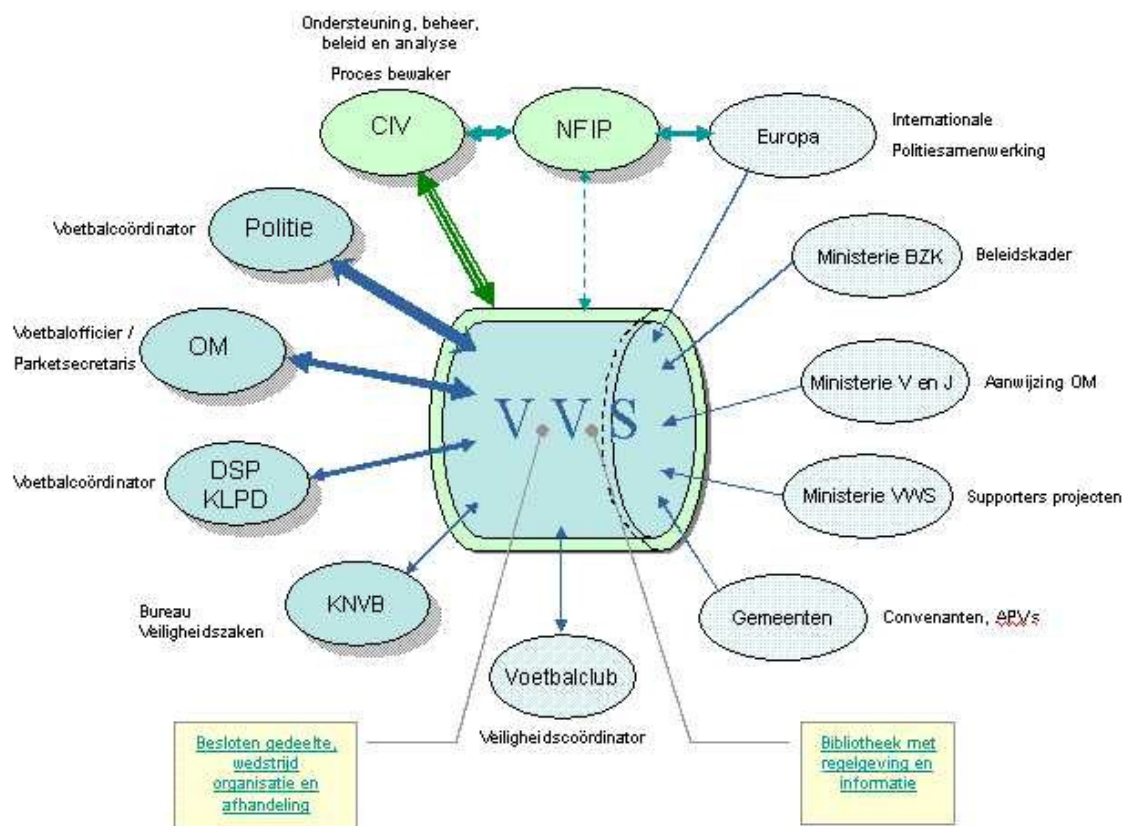
"Ik wijk niet, maar als ik er fysiek last van krijg of word bedreigd, ben ik weg", reageerde Ross vorige week in een telefonische reactie. "Het is heel pijnlijk en ik slaap slecht. Maar wat lost het op als ik vertrek", vroeg ze zich toen af.

1.4 Centraal informatiepunt voetbalvandalisme

Het CIV is een onderdeel van de Nederlandse politie en is werkzaam op het terrein van de openbare ordehandhaving en veiligheid bij voetbal. Samen met de politie en de veiligheidspartners richt het CIV zich op het voorkomen, terugdringen en bestrijden van voetbalvandalisme en –geweld. Internationaal is het CIV verantwoordelijk voor het uitdragen en realiseren van een internationale uitwisseling van voetbalgerelateerde veiligheidsinformatie en ervaringen. In een netwerk van 33 zogenaamde National Football Information Points (NFIP's) wordt informatie uitgewisseld over internationale wedstrijden en het gedrag van supportersgroepen.

In Nederland is de taak van het CIV het vergaren, bundelen, verspreiden, signaleren en evalueren van relevante kennis en informatie rond voetbalvandalisme, voor politie en veiligheidspartners. Het CIV beheert en faciliteert het Voetbal Volgsysteem (VVS). Het VVS is een landelijk informatiesysteem waarbij de betrokken partijen zich verplicht hebben, gegevens over de voetbalwedstrijden in te vullen.

Schematisch ziet het VVS er als volgt uit:

Het VVS is een web-based applicatie en bevat zowel, algemene fenomeen gegevens rond betaald voetbal (vandalisme), als persoonsgerichte informatie over voetbal vandalen. Het betreft een landelijk te benaderen database voor zowel politie, openbaar ministerie, KNVB als de betaald voetbal organisaties. Het VVS is beveiligd middels een autorisatieregime. Dit is noodzakelijk omdat niet alle partijen bij alle opgeslagen informatie mogen komen. In het VVS staan onder meer de (vooraf gemaakte) afspraken rond elke voetbalwedstrijd uit het betaald voetbal en de uitgesloten supporters (civiel en strafrechtelijke stadionverboden).

In het afgeschermd gedeelte van het VVS vindt het beheer plaats van de databank van notoire ordeverstoorers.

1.5 Doelstelling van het onderzoek

Ordeverstoringen rond het betaald voetbal vinden wekelijks plaats. Voor supporters zijn er altijd wel aanleidingen te vinden om elkaar op te zoeken. Voorbeelden zijn er genoeg om te benoemen. De stand op de ranglijst, kan in de eigen gelederen voor behoorlijk veel onrust zorgen. Zeker als de club normaal gesproken veel hoger staat en degradatie dreigt. De spanning neemt ook toe als er een kampioenschap aan komt of dat het kampioenschap net wordt mis gelopen. Rivaliteit tussen groepen supporters is ook altijd een katalysator.

Op basis van de juiste c.q. goede informatie per onderscheiden groep- en individuen daarbinnen- kan er beleid op maat ontwikkeld en uitgevoerd worden. Op basis van die informatie kan de politie niet

alleen zelf haar werk beter uitvoeren, maar is ze ook beter in staat om samen met veiligheidspartners de juiste maatregelen te ontwikkelen en uit te voeren (Ferwerda en Adang 2007).

Het doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de mogelijke profielen van notoire openbare ordeverstoorers. Het samengestelde profiel kan bijvoorbeeld helpen om een interventie strategie te ontwikkelen op deze notoire openbare ordeverstoorers. Ook kan dan op basis van die profielen een risico-inschatting van de wedstrijden gedaan worden en de operationele inzet van de politie en de club bepaald of aangepast worden. Ook kunnen eisen gesteld worden aan de veiligheidsorganisatie.

1.6. Probleemstelling en deelvragen

Preventie is de beste methode om moeilijkheden rond het voetbal het hoofd te bieden volgens Siekman (1982). Dit betekent dat men de ordeverstoorers zoveel mogelijk persoonlijk moet leren kennen. Ook met hun aanvoerders moet je contact zien te krijgen. De lokale politie moet zoveel mogelijk op de hoogte zijn van de bewegingen van de groep en zijn leiders. Ze moeten ook op de hoogte zijn van alles wat de groep bezig houdt buiten het voetbal.

Volgens Van der Torre, Spaaij, Cahet (2008) is het echter een misvatting om te denken dat sluitende informatie over de samenstelling van een groep afdoende is bij het voorkomen van voetbalgeweld. Ook dient er een nuance te worden aangebracht in het beeld van de achtergronden van de hooligan of ordeverstoorer. De sociale achtergronden zijn namelijk zeer divers. Zo zijn er zeer ervaren straatwijze hooligans die aansturen op geweld zonder er zelf in verzeild te raken en aangehouden te worden. Deze regelaars zijn lang niet altijd afkomstig uit de betere milieus. (Spaaij, 2006 overgenomen uit van der Torre et al.,2008).

Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre is het wenselijk en mogelijk profielen samen te stellen van notoire ordeverstoorers die opgenomen zijn in de landelijke databank van het CIV en in hoeverre kunnen die profielen een bijdrage leveren aan de proactieve en/of repressieve aanpak van deze ordeverstoorer?

Met de hierna genoemde deelvragen wordt er een poging gewaagd de onderzoeksvraag te beantwoorden:

1. In hoeverre is op grond van materiaal uit de databank een aantal typen notoire ordeverstoorers te onderscheiden?
2. Wat is er bekend over de sociale leefomgeving (gezin, school, werk) en in hoeverre is dat van belang als het gaat om de aanpak van de overlast?
3. Wat is er bekend over de geregistreerde criminele carrière van de personen en in hoeverre zegt dit iets over die personen in relatie tot voetbalvandalisme en de aanpak daarvan?
4. Welke zachte contextinformatie is verder van belang (wapengebruik, positie in de groep, gebruik alcohol en drugs)?
5. In hoeverre kan een samengesteld profiel een rol spelen bij de proactieve of repressieve aanpak van de notoire ordeverstoorers?
6. In hoeverre is de samenwerking van de betrokken partners en de rol van de lokale overheid van invloed op het veiligheidsbeleid van de BVO?

1.7. Onderzoeksaanpak

Het onderzoek is kwalitatief van aard. Er is gebruik gemaakt van verschillende informatiebronnen bij het onderzoek. Er is ondermeer gebruik gemaakt van de geanalyseerde informatie die afkomstig is uit de databank van notoire orderverstoorders. Deze databank wordt beheerd door het CIV. In deze databank zijn 230¹ subjecten opgeslagen. Deze subjecten zijn door de regio's geselecteerd volgens de methodiek 'Hooligans in beeld'. Dit is niet de top 230 van Nederland. Elke politie eenheid heeft al dan niet samen met de lokale BVO zijn eigen top geselecteerd en die top is in de databank geplaatst.

Er zijn gesprekken gevoerd met diverse personen die zich dagelijks bezig houden met voetbal. Zo zijn er gesprekken gevoerd met voetbalcoördinatoren, het hoofd van een regionale inlichtingen dienst, een officier van justitie, een verantwoordelijk ambtenaar bij een gemeente en veiligheidscoördinatoren. Ook zijn er gesprekken gevoerd met een supporterscoördinator van een betaald voetbalclub en de beleidsmedewerker van het CIV.

Bij de interviews is gebruik gemaakt van een vragenlijst. Deze vragenlijst was de leidraad van het gesprek en is opgenomen in de bijlage.

1.8. Opbouw scriptie

In hoofdstuk één wordt er een algemeen beeld geschetst van de voorbereiding op de organisatie van het betaald voetbal in Nederland. Ook wordt er ingegaan op de rol van de voetbalvierhoek en de dilemma's waar deze vierhoek mee geconfronteerd wordt. Ook wordt ingezoomd op de rol van het CIV, de probleemstelling en de aanpak van het onderzoek.

In hoofdstuk twee wordt de opzet van het onderzoek behandeld. In hoofdstuk drie wordt er dieper ingegaan op de verschillende theorieën. Er wordt nader ingegaan op de achtergronden die mogelijk kunnen dienen als verklaring voor het gedrag van de notoire ordeverstoorder. Verschillende theoretische invalshoeken zoals het type rellen, het activisme onder supporters, het gebruik van verdovende middelen, de sociale controletheorie en de rationele keuzetheorie. Ook wordt er gekeken naar het perspectief van het gedrag en stoornissen.

In hoofdstuk vier wordt er gekeken naar de ontwikkelingen van de voetbalclub ADO Den Haag en de Haagse aanpak zoals die wordt toegepast. De ontwikkelingen die daar de afgelopen jaren in gang zijn gezet en die er voor hebben gezorgd dat er nog nauwelijks openbare orde problemen zijn.

In hoofdstuk vijf wordt de methodiek van 'Hooligans in beeld' geschetst en de analyse van de opgeslagen gegevens in de databank nader uitgewerkt. Ook is hier de uitwerking opgenomen van de casestudy van vijf geselecteerde subjecten uit de databank en zijn er patronen uitgewerkt.

In hoofdstuk zes zijn de antwoorden op de deelvragen gegeven en is er nog een aantal kritische kanttekeningen geplaatst bij de beantwoording van de vragen. Ook zijn er nog een aantal aanbevelingen opgenomen.

In hoofdstuk zeven zijn de bijlagen opgenomen. Hierin staat het plan van aanpak. Ook is in de bijlage opgenomen de lijst met respondenten die meegewerkt hebben, de gebruikte vragenlijst, de literatuurlijst, de geraadpleegde websites en een lijst met gebruikte afkortingen.

¹ Bron Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme

2. Onderzoeksopzet

2.1 Inleiding

Bij dit onderzoek is er gekozen voor een methode die kwalitatief van aard is. Er zijn verschillende databronnen gebruikt. Er is ook gebruik gemaakt van de informatie afkomstig uit de database van notoire ordeverstoorders. Er zijn interviews gehouden met 'spelers' uit het veld die dagelijks betrokken zijn bij het betaald voetbal. Er is onderzoek gedaan in documenten en rapportages en die zijn aangevuld met interviews met betrokkenen in het veld. Tevens heb ik een casestudy gedaan naar vijf subjecten uit de databank. Juist deze subjecten zijn geselecteerd omdat dit subjecten zijn van clubs die zich regelmatig laten gelden als het gaat om supportersgeweld.

2.2 Analyse databank

In de databank notoire ordeverstoorders binnen het betaald voetbal in Nederland zijn 230 subjecten opgeslagen. De informatie in de databank dient volgens een voorgeschreven model ingevuld te worden. In deze databank wordt informatie opgeslagen over de sociale achtergronden van de subjecten maar ook informatie over de rol en status die het subject heeft in de groep van ordeverstoorders. Daarnaast vinden we er ook informatie terug over het aantal stadionverboden en of er maatregelen opgelegd zijn ten aanzien van het subject. De informatie uit de databank is geanalyseerd en in hoofdstuk vijf is daar door middel van tabellen en tekst uitleg aan gegeven.

2.3 Interviews

Na de analyse van de informatie uit de databank zijn er algemene profielen beschreven. Er zijn vervolgens interviews gehouden met verschillende spelers uit het veld om duiding te geven aan de informatie uit de databank.

Aan de geïnterviewden zijn onder meer vragen gesteld over het samenstellen en vullen van de databank notoire ordeverstoorders. Daarbij heb ik gebruik gemaakt van een semigestructureerde interview methode. Er moest duidelijkheid komen over de werkwijze bij het samenstellen van de databank en hoe men gekomen is tot deze subjecten. Deze vorm van interviewen heeft informatie opgeleverd die goed te gebruiken is in het onderzoek.

2.4 Casestudy

Er zijn vijf subjecten geselecteerd uit de databank om nader te bestuderen. De namen van de subjecten zijn gefingeerd om te vermijden dat ze te herleiden zijn naar de echte subjecten bij de betaald voetbal clubs in het land. Om die reden is er ook voor gekozen om niet te vermelden bij welke clubs deze subjecten betrokken zijn. De subjecten zijn in beeld gebracht en vervolgens zijn er aanvullende interviews gedaan met spelers in het veld om de achtergronden en drijfveren van de subjecten verder compleet te krijgen.

Naast het in beeld brengen van vijf subjecten is er bewust voor gekozen om onderzoek te doen naar de goede werkwijze van een gemeente, voetbalclub en de politie samen. Er is onderzoek gedaan naar het succes bij de club ADO Den Haag. De laatste jaren heeft ADO Den Haag nauwelijks openbare orde problemen gekend rond de thuiswedstrijden. Hoe is dit tot stand gekomen en is er een causaal verband met 'Hooligans in beeld'.

2.5 Theorie

Na het hierboven benoemde onderzoek, zullen de resultaten worden afgezet tegen de in hoofdstuk drie behandelde theorie. Er zal een koppeling gemaakt worden tussen het type rellen en de onderzoeksresultaten. Ook zal er gekeken worden naar het type ordeverstoorder en naar de sociale achtergronden van de ordeverstoorder.

3. Ordeverstoringen in het voetbal

3.1 Inleiding

Grootschalige ordeverstoringen komen in Nederland regelmatig voor. Dat is de ervaring van de afgelopen jaren. Hooliganisme en voetbaloverlast staan nog onverminderd hoog op de politieke agenda. Dit duidt op een omvangrijk en veelzijdig veiligheidsvraagstuk. Inzicht in de ontwikkelingen van het voetbalvandalisme in Nederland is daarbij van groot belang.

De afgelopen jaren is er fors geïnvesteerd in de aanpak van de overlast rond het voetbal. Diverse nieuwe stadions zijn gebouwd waarbij veel meer aandacht is geschonken aan de infrastructuur. Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van cameratoezicht, de aan- en afvoer van gastsupporters en de toegangscontrole van de stadions is beter georganiseerd. Ook aan de professionalisering van de stewardorganisatie is de laatste jaren veel aandacht besteed. Bij een onderzoek onder gastsupporters naar de bejegening van stewards naar deze supporters wordt overwegend positief gereageerd. Supporters hebben het over de vriendelijke bejegening en de ontspannen houding jegens de supporters (Ferwerda, et al., 2011a).

De term hooligan kwam rond 1900 in zwang. In Engeland was het een verzamelnaam voor relschoppers, dieven en ander geboefte. In Nederland kennen we de term hooliganisme sinds de jaren zeventig. Hooliganisme wordt in de van Daele omschreven als gepleegde agressie in groepsverband rond vooral voetbalwedstrijden (Ferwerda, van Leiden & van Ham 2010b).

3.2 Het nieuwe Hooliganisme

Een nieuw fenomeen waar rekening mee gehouden moet worden is het nieuwe Hooliganisme. Voordat ik in ga op het type van de hooligan of notoire ordeverstoorder zal ik eerst ingaan op de soorten ordeverstoringen. Ferwerda et al., (2010b) zegt daarover dat er drie type rellen zijn te onderscheiden waarbij de rellen qua impact en hevigheid op elkaar lijken maar er toch wezenlijk verschillen zijn. Zo is niet altijd duidelijk of deze rellen geïnitieerd worden om zich te profileren als supporters van een bepaalde club of omdat men gewoon wilde rellen.

1. De massagestuurde rel waarbij de aanwezigheid van een grote groep mensen van belang is en in de massa kunnen groepen mensen met elkaar op de vuist en dat kan uitdraaien op een massale rel.
2. De afspraakgestuurde rel. Groepen supporters die met elkaar een afspraak maken om te rellen. Voetbalcoördinatoren uit de zuidelijke regio's maken zich hier zorgen over. Supporters die buiten de wedstrijden om afspraken maken om te rellen. Afspraken worden gemaakt over aantallen, kleding en locatie (CIV 2012).
3. De incidentgestuurde openbare ordeverstoring. Dit is een vorm waarbij het ene incident aangegrepen wordt om als podium te dienen voor het andere incident. De rellen na afloop van de wedstrijd FC Utrecht-FC Twente is hier een voorbeeld van. Een half jaar eerder na afloop van de wedstrijd FC Twente-FC Utrecht krijgt een speler van FC Utrecht buiten het stadion klappen van supporters van FC Twente. Dit strafbare feit werd niet opgelost. Dit bleef sluimeren. Aan het begin van de wedstrijd FC Utrecht-FC Twente werd er vuurwerk gegooid door supporters van FC Twente in het vak van FC Utrecht. Volgens de supporters van FC Utrecht nam de politie onvoldoende adequate maatregelen en escaleerde de situatie. Uiteindelijk zag de politie zich genoodzaakt, buiten het stadion waarschuwingsschoten te lossen.

Volgens Ferwerda et al (2010b) hebben we drie type ordeverstoorders. Namelijk de hooligans, de activisten en de wijkverstoorders. Wat opvalt is dat de hooligans terug te zien zijn bij alle vormen van ordeverstoringen.

Er is ook sprake van activisme onder de hooligans. Fanatieke supporters en hooligans verzamelen nauwgezet informatie over veiligheidsbeleid of veiligheidsincidenten. Ze benutten die informatie bij hun verzet tegen het veiligheidsbeleid of tegen bepaalde interventies. Voorbeelden hiervan zijn (massale) aanhoudingen, (collectieve) stadionverboden, verplichte combiregelingen, uitkaart verplichtingen of noodverordeningen (Van der Torre et al., 2008). De stichting 'Tegen het moderne Voetbal' maakt zich sterk voor onder meer het vrij reizen. Ook zijn ze fel gekant tegen het in hun ogen onnodig hoog aantal stadionverboden. Daarnaast strijden ze voor vaste speeldagen en tijden. Dit activisme breidt zich steeds verder uit over de stadions in Nederland. Ze zoeken de media, de KNVB en de clubs. De stichting zoekt aansluiting bij supporter organisaties en zorgt er voor dat er spandoeken in de stadions hangen, met onder meer de tekst: "Tegen het moderne Voetbal".

Uit onderzoek komt ook naar voren dat alcohol- en drugsgebruik onder voetbalsupporters de laatste jaren sterk is toegenomen. Het effect hiervan is dat er geen remmingen meer zijn (Bogaerts, Spapens & Bruinsma 2003).

Vele jaren geleden werd al geconstateerd dat een gedeelte van het supportershome van FC Utrecht de bijnaam 'de apotheek' heeft. Dit is een verwijzing naar drugshandel en drugsgebruik in een deel van het supportershome. Ook is op de tribunes bij veel voetbalclubs te zien, dat ook bij extreem lage temperaturen in de winterperiode, bepaalde groepen supporters met het ontbloot bovenlichaam op de tribune staan. In veel gevallen duidt dit op supporters die verdovende middelen gebruikt hebben.

Ook moet er rekening gehouden worden met de onderlinge samenhang tussen voetbal en de georganiseerde misdaad. In 2006 werd de uitbater van het supportershome van FC Utrecht aangehouden op verdenking van (internationale) handel in (hard) drugs en witwaspraktijken (Van der Torre et al., 2008).

Naast het feit dat hij uitbater was van het supportershome was hij ook bestuurslid veiligheidszaken van de supportersvereniging. In die hoedanigheid voerde hij overleg met de gemeente, BVO en de politie.

Wat verder opvalt tijdens recente incidenten is het type orderverstoorder dat aangehouden wordt door de politie. Tijdens de rellen bij het Maasgebouw werd al geconstateerd dat supporters die werden aangehouden niet de bekende supporters waren en ook geen groep vormden. Aangehouden supporters waren niet in het bezit van een stadionverbod en slechts een handvol supporters was in beeld bij de politie als meeloper. Hier bleek ook dat de meerderheid van de verdachten (60%) niet eerder voetbalgerelateerde politiecontacten had (Van der Torre et al., 2011).

Ook bij de rellen na afloop van de wedstrijd FC Utrecht- FC Twente in december 2011 viel op dat het aantal politiecontacten van de aangehouden verdachten niet hoog was. 74 % van de aangehouden verdachten was niet eerder met de politie en justitie in aanraking geweest (Barlagen et al., 2011). Ook het CIV vermeldt al jaren in haar jaarverslagen dat het percentage van first offenders binnen het voetbal onveranderd hoog is. Jaarlijks blijkt dat rond de 75% van de aangehouden verdachten voor het eerst een politiecontact heeft op het gebied van voetbal.

3.3 Sociale controletheorie

Hirschi (1986) is van mening dat ieder mens in principe zijn eigen belang heeft en nastreeft. Voor hem is dan ook eerder de vraag waarom niet iedereen misdrijven pleegt. Hirschi geeft aan dat de kwaliteit van de binding met de omgeving beslissend is voor het individu. Is deze binding sterk, dan zullen er remmingen ontstaan ten aanzien van crimineel gedrag.

Wordt een notoire openbare orderverstoorder niet door zijn omgeving geremd, dan zal er geen aanleiding zijn om te stoppen. Is de binding met zijn omgeving nadrukkelijk aanwezig en is er vanuit zijn omgeving invloed uit te oefenen, dan zullen er remmingen zijn ten aanzien van dat gedrag. Binding moeten we in dit geval zien als binding met zijn directe sociale leefomgeving maar ook binding

met zijn voetbalclub. Van der Torre en Spaaij (2003) schrijven hierover dat er niet zomaar sprake is van vaste groepen. De samenstelling wisselt. Er komen mensen bij en er vallen mensen af.

De organisatiegraad van hooligans reikt in het algemeen niet verder dan lichte vormen van onderlinge afstemming. Dat geldt voor de eigen gelederen en soms ook de afstemming met rivaliserende hooligans. De organisatiegraad wordt onder andere begrensd door:

- De fysieke spreiding van hooligans (woonplaats, supportersvakken, regulier ontmoetingsplaatsen)
- De afscherming van informatie in hooligangelederen dat werd en wordt gestimuleerd door enkele recente justitiële onderzoeken.
- De sociale distantie tussen jong en oud, alleen al door het leeftijdsverschil.
- De doorgaans beperkte noodzaak tot afstemming en coördinatie bij enkele duels waar hooligans anticiperen op een confrontatie worden de afstemming en coördinatie tijdelijk opgevoerd (Van der Torre en Spaaij 2003, p. 26)

Daarnaast geven Van der Torre en Spaaij (2003) aan dat clubbinding in bepaalde opzichten ook een rem is op geweld. Supporters willen graag wedstrijden blijven bezoeken. Als supporters een stadionverbod hebben gekregen wordt het bezoeken van wedstrijden moeilijker gemaakt. De kans dat men gesnapt wordt en opnieuw een stadionverbod en een boete krijgt is nadrukkelijk aanwezig.

In het onderzoek van West en Farrington (1992) overgenomen uit Bogaerts, et al., (2003, p.49) wordt een causaal verband gelegd tussen recidive en het ontbreken van een sociaal netwerk (familie). Naast het ervaren van sociale steun in het gezin en het belang van een goede band met de vader, spelen 'criminele antecedenten van ouders' ook een belangrijke rol. Bij een vergelijking met overige achtergrondvariabelen zoals vaders werk, woonomgeving, eventuele separatie van ouders of intelligentieniveau werden steeds dezelfde resultaten gevonden. Zonen van criminele vaders vertoonden significant vaker deviant gedrag en waren significant vaker veroordeeld dan zonen van niet criminele vaders met gelijke ongunstige achtergrond factoren. Voor de schrijvers is criminaliteit in de familie één van de vijf sleutelfactoren bij de voorspelling van delinquentie en recidive.

Volgens bovenstaande benadering is er geen enkele remming voor crimineel gedrag. Immers het criminele gedrag wordt met de paplepel ingegoten. De kinderen krijgen van huis uit mee dat dit de norm is. Er is weinig te verliezen en criminaliteit en recidive behoort tot het normale patroon binnen de relatie van vader en zoon.

Het is ook verstandig om te kijken naar de sociale omgeving waar een orderverstoorder in terecht komt bij het voetbal. Hij pleegt al criminele activiteiten en sluit zich aan bij een soortgelijke groep. Of is het mogelijk dat hij zich aansluit bij een groep en dan pas deviant (crimineel) gedrag gaat vertonen omdat het gewoon is in de groep waar hij in terecht komt.

De sociale controletheorie gaat ervan uit dat de delinquente vriendengroep niet de oorzaak kan zijn van delinquent gedrag. Zij stelt dat de keuze van de criminele peer-group ofwel het gevolg is van eerder crimineel gedrag, of dat beiden veroorzaakt worden door een derde factor, namelijk het verbreken van de band met de samenleving. Jongeren staan open tegenover delinquent gedrag doordat hun betrokkenheid of functioneren in conventionele subsystemen verzwakt is (Bogaerts, et al., 2003, p.53).

Volgens Van Dijk et al., (1991) overgenomen uit Bogaerts et al., (2003) toont onderzoek aan dat voetbalvandalen ook buiten het voetbal geregeld met elkaar optrekken. Een opmerkelijk feit daarbij is wel de ontbinding met de club. Hier lijkt meer sprake te zijn van jongeren die belust zijn op rellen en daarom wedstrijden bezoeken in plaats van jongeren die binding met het voetbal of de club hebben.

3.4 Rationele keuze theorie

Criminaliteit kan aantrekkelijk zijn als je niet wordt gepakt. Leidend in dit perspectief is dat mensen rationeel handelen. De kosten en de baten worden tegen elkaar afgewogen. Ordeverstoorers wegen kansen af en maken keuzes. Zeker rond grootschalige ordeverstoringen is de pakkans en vervolging aanmerkelijk kleiner zo denkt men. Respondenten geven ook aan dat bij de grotere clubs de ordeverstoorers makkelijker anoniem kunnen blijven en nadrukkelijk dit risico nemen. Bij kleinere clubs is dit lastiger. Daar is anoniem opereren een stuk lastiger. De ervaring leert dat men sneller bekend zal zijn. De aantallen supporters zijn ook veel minder dan bij de grotere clubs. Zeker bij de grotere clubs is de ervaring dat de pakkans aanmerkelijk kleiner is dan bij de kleinere clubs. Ook wordt aangegeven dat groepen soms oncontroleerbaar lijken te zijn.

Over het afgelopen seizoen zijn van de 740 opgelegde stadionverboden er 411 opgelegd in het kader van openlijk geweld².

Van der Torre et al (2008) constateert dat groepsgeweld in Nederland, de autoriteiten voor bijzondere problemen plaatst bij de handhaving. Zeker als het gaat om de vervolging van de individuen binnen die groepen. Een wijziging van artikel 141 van het Wetboek van Strafrecht heeft dat probleem maar voor een deel opgelost.

Overheidsmaatregelen die de burgers onwelgevallig zijn, genereren gedragsreacties van diezelfde burgers om de kosten van deze maatregelen te verzachten of te ontduiken. Hieraan liggen twee assumpties ten grondslag: men is gemotiveerd om de maatregelen te omzeilen en men is daartoe in staat (In 't Veld 1992 overgenomen uit Van der Torre et al., 2008, p.165). Het toch bemachtigen van een toegangkaart terwijl men een stadionverbod heeft of de verplichte combiregeling ontduiken zijn hier voorbeelden van.

In het VVS zijn 5441 personen opgenomen met een civiel stadionverbod (peildatum 28-11-2012). Van dit aantal hebben 811 personen een verlenging. In een aantal gevallen hebben supporters 2 of meer verlengingen³. Deze supporters hebben dus doelbewust het risico genomen om weer gepakt te worden. Respondenten geven aan dat veel supporters met een stadionverbod toch de wedstrijden bezoeken. De club en de politie hebben over het algemeen geen last van deze supporters omdat ze zich rustig houden omdat ze al een stadionverbod hebben. Deze supporters willen immers graag de eigen club zien spelen.

Ook Muller, Rosenthal, Zannoni, Ferwerda & Schaap (2010) constateren dat na rellen er maar beperkt aanhoudingen plaats vinden. Zoals hierboven al aangegeven blijkt het erg moeilijk, om vast te stellen per individu welk strafbaar feit er ten laste gelegd moet worden en hebben de meelopers het idee dat ze anoniem kunnen opereren in de groep.

Supporters hebben het gevoel niets meer te verliezen te hebben. Als ze naar aanleiding van een gepleegd feit een stadionverbod opgelegd krijgen gekoppeld aan een boete, gaan ze keuzes maken. In veel gevallen besluiten ze om naar het stadion te gaan en de wedstrijd te bezoeken. Deze ordeverstoorers nemen willens en wetens het risico om gepakt te worden.

3.5 Gedrag en stoornissen

Moffit (1993) beschrijft dat continuïteit en stabiliteit van antisociaal gedrag de basis is van zijn theorie. Hij schrijft dat crimineel gedrag in bepaalde gevallen alleen voorkomt tijdens de adolescentie fase. Hij zegt hierover dat veel mensen zich asociaal gedragen maar dat dit asociaal gedrag maar tijdelijk is en dat dit vooral voorkomt onder jongeren. Volgens de hypothese is er sprake van een snelle toename

² Bron Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme

³ Bron Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme

van criminaliteit tijdens de tienerjaren, vanaf ongeveer 20 jaar wordt de top bereikt. Daarna daalt de frequentie snel. Onderzoek naar gedrag en stoornissen in de kindertijd heeft uitgewezen dat antisociaal gedrag al ruimschoots aanwezig is nog vóór dat dit gedocumenteerd wordt door de politie. Gebleken is dat de steile curve van antisociaal gedrag zich voordoet in de leeftijdscategorie 7-17 jaar (Loeber et al., 1972 overgenomen uit Moffit 1993). Volgens dit onderzoek wordt het duidelijk dat antisociaal gedrag al op jonge leeftijd tot uiting komt en daarna lang aanwezig blijft. Het jaaroverzicht van het CIV laat al vele jaren zien dat de grootste groep aangehouden verdachten gezocht moet worden in de leeftijdscategorie 19-24 jaar. Dit gegeven kan nuttig zijn in de maatwerk aanpak van de notoire ordeverstorder.

Een relatief kleine groep mannen vertoont echter persistent antisociaal gedrag. Moffit (1993) koppelt dit onder meer aan het oplopen van schade aan de hersenen van de betrokkene tijdens de bevalling. Hij veronderstelt dat er bij deze kleine groep mannen neurale afwijkingen zijn. Deze afwijkingen kunnen beïnvloed worden door het gedrag van de moeder als de foetus nog niet volgroeid is. Voorbeelden hiervan zijn drugsgebruik en slechte voeding. Wellicht zou dit later onder bepaalde omstandigheden ook te zien zijn aan lichamelijke uiterlijke kenmerken zoals laagzittende oren, tong en oorlellen.

Vreugdenhil (2003) overgenomen uit Ferwerda en van Wijk (2010a) zegt hierover dat bepaald gedrag niet terug te brengen is tot adolescentiedelinquentie of tot hardekern- of veelplegercriminaliteit. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat 90 procent van de jeugdige gedetineerden één of meer psychische stoornissen heeft.

4. ADO Den-Haag

4.1 Inleiding

ADO Den-Haag is een club die de afgelopen jaren een behoorlijke ontwikkeling heeft doorgemaakt. De club daalde regelmatig af naar de eerste divisie en wist meestal na een aantal seizoenen weer te promoveren naar de eredivisie. De laatste jaren hebben de club, gemeente en politie hard gewerkt om het imago te verbeteren en de inzet van politie sterk terug te dringen. De politie had in het seizoen 2006-2007 nog ruim 23.000 inzeturen. Het afgelopen seizoen 2011-2012 was dat nog maar ruim 10.000 uur⁴. Onder andere de infrastructuur binnen en buiten het stadion, de verbeterde stewardorganisatie, en de aanpak van de notoire ordeverstoorders hebben hier een bijdrage aan geleverd. Adang (1998) zegt hier ook over dat de wijze waarop een stadion gebouwd wordt van invloed kan zijn op het gedrag van supporters.

4.2 Een club met historie

ADO Den Haag is opgericht in 1905 en speelt sinds 1912 in de landelijke competities. Sinds 2007 worden de thuiswedstrijden van ADO Den Haag gespeeld in het Kyocera Stadion in Forepark. Het stadion is eigendom van de gemeente Den Haag met uitzondering van een deel van de commerciële ruimten. Door de jaren heen heeft de club gespeeld in zowel de Eredivisie als in de Eerste Divisie. De club degradeerde in het voetbalseizoen voordat het haar intrek zou nemen in het nieuwe stadion. Vervolgens werd de verhuizing nog bedreigd door de slechte financiële positie van de club en een dreigend faillissement in 2008. Mede door ingrijpen van de Gemeente Den Haag werd samen met ADO een externe financier gevonden (Bos, Barlagen Akgul & Schenk 2012).

ADO Den Haag wordt getypeerd als een echte Haagse volksclub. De fanatieke supporters van ADO Den Haag bestaan uit twee groepen. Enerzijds een groep supporters, die vooral in het verleden, verantwoordelijk was voor ongeregeldheden op en rond wedstrijden van ADO. Anderzijds is er een nieuwe, jongere groep supporters die zich meer recent heeft gemanifesteerd. De eerste groep betreft vooral personen die al geruime tijd bekend zijn bij de politie en andere veiligheidspartners. Voor de nieuwe groep met overwegend jongeren is dit minder het geval. Deze nieuwe groep is beduidend minder goed in beeld (Bos et al., 2012).

De supporters van ADO Den Haag zijn berucht en bekend in Nederland. De harde kern haalt regelmatig het nieuws als het gaat om rellen en spreekkoren. Regelmatig zijn er confrontaties geweest met andere harde kernen van voetbalclubs uit Nederland. De supporters van ADO Den Haag en in het bijzonder van 'Midden Noord' zijn in staat om de spelers vanaf de tribune op te zwepen. In dit verband heeft men altijd aan het eind van de wedstrijd het Haags kwartiertje. Men zweept de spelers op om nog betere prestaties te leveren.

Voorafgaand aan het seizoen 2008-2009 werd op verzoek van de burgemeester van Den Haag een onderzoek uitgevoerd door het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement naar de veiligheid in en om het ADO Den Haag stadion. Doel van het onderzoek was om te bezien of alle betrokken partijen klaar waren voor het eerste voetbal seizoen in de eredivisie in het Forepark.

Rosenthal, Van der Torre & ferwerda (2008) constateerden dat er een interpretatie verschil was over het verloop van het seizoen 2007-2008 tussen de club en de politie. De politie signaleerde een aantal serieuze incidenten en de club was van mening dat het seizoen juist goed was verlopen en zou graag meer sfeer willen creëren. ADO kampte in verschillende opzichten met een ernstig supportersprobleem. Er was een fors geweldspotentieel aanwezig in relatie tot het aantal supporters. Geregeld vonden er geweldsincidenten plaats. Het geweld en de daarmee gepaard gaande dreiging

⁴ Bron Politie Haaglanden.

ging ten koste van het imago van de club. Het zorgde daarnaast ook nog voor een grote kostenpost. Het aantrekken van sponsors werd bemoeilijkt. Daarnaast had men ook te maken met een kwetsbare veiligheidsorganisatie en tekortkomingen in de infrastructuur.

Er werden een aantal aanbevelingen gedaan. Onder andere aanbevelingen op het gebied van de infrastructuur. Er werd geadviseerd onmiddellijk te starten met een sociaal preventief supportersbeleid. Er werd geadviseerd de commissie stadionverboden te laten werken met voorwaardelijke- en alternatieve straffen of sancties. Het alcoholbeleid wordt niet versoepeld. De zogenaamde HIB lijst wordt gehanteerd als uitgangspunt bij het opstarten van een gerichte aanpak van groepen en personen.

De driehoek van de gemeente Den Haag onderschreef de aanbevelingen en nam deze allen over uit het COT-rapport.

4.3 De huidige situatie

Tussen club, gemeente en politie vindt op regelmatige basis overleg plaats. Onder meer op de uitwerking van de convenantafspraken en de zaken die gedurende het seizoen gaan spelen. Er vindt wedstrijdoverleg plaats over risico-inschattingen en scenario's worden voorbereid voor de komende wedstrijden. Na elke wedstrijd moet er een evaluatie plaats vinden over alcoholgebruik, spreekkoren en incidenten. In de voorbereiding van de wedstrijden spelen ook de supporterscoördinator en de jongerenwerker een belangrijke rol. Vooral bij het voorbereiden van sfeeracties. Respondenten geven aan dat er vertrouwen is in elkaar en dat het een goede basis vormt voor de samenwerking. De financiële situatie van de club is aanmerkelijk verbeterd en dat draagt zeker bij aan de goede samenwerking. De gemeente is bereid iets extra's te doen of te laten als de club ook laat zien dat zij extra inspanningen leveren.

Omdat het goed gaat vraagt de club ook meer van de andere partijen. De club ziet graag dat de kaartverkoop versoepeld wordt omdat de club graag het stadion vol wil hebben. Dat is goed voor de clubkas en het imago van ADO. Ook wil de club graag dat er meer commerciële activiteiten ontplooid kunnen worden rond het supportershome. De gemeente ziet ook wel in dat op die manier een bijdrage geleverd kan worden aan het imago en aan de verbetering van de financiële situatie bij ADO. Respondenten zien ook dat de club investeert. Onder andere door middel van opleidingen aan stewards.

Door het inzetten van gastvrouwen probeert de club ook een prettige sfeer te creëren. De klanten voelen zich daar prettig bij en er ontstaat meer binding met de club. De club vraagt steeds meer vrijheid en krijgt die ook. Dit is ook terug te zien in de convenanten zo geven de respondenten aan. De club vraagt ook daarin steeds meer vrijheid. Er is een situatie van vertrouwen ontstaan. In het verleden was dat meer een situatie van wantrouwen. Toch zijn respondenten er wel van overtuigd dat het weer een keer mis kan gaan. Bepalend daarin kan onder meer zijn de stand op de ranglijst of de tegenstander waar ADO tegen zal spelen. Ook spelen de sleutelfiguren bij de club, gemeente en politie hier een belangrijke rol in. Als die sleutelfiguren wegvallen, kan het ook mis gaan.

ADO Den Haag is primair verantwoordelijk voor de veiligheid in het stadion (Bos et al., 2012). De samenwerking tussen de veiligheidspartners wordt als zeer goed ervaren. Er is een open verstandhouding tussen betrokken partners met respect voor elkaars positie en belangen. De gegroeide veiligheidsorganisatie heeft een positieve bijdrage geleverd aan de veiligheidssituatie. De relatie van de club met de supporters en hun invloed op het veiligheidsbeleid bij ADO Den Haag is de afgelopen jaren verbeterd. Er vindt structureel overleg plaats met vertegenwoordigers van de supportersvereniging. Wensen worden serieus genomen en komen ook in het overleg tussen betrokken veiligheidspartners aan de orde. Een goed voorbeeld van deze verbeterde verhouding is

het sociaal preventief supportersbeleid in de vorm van de komst, het beheer en gebruik van het supportershome.

Respondenten geven aan dat het wel goed is om nu even pas op de plaats te maken. In een aantal opzichten moeten de ontwikkelingen ook weer niet te snel gaan. De supporters krijgen iets meer ruimte en moeten daar even aan wennen.

De infrastructuur van het huidige Kyocera stadion is aanmerkelijk beter dan het oude Zuiderpark. Het ligt langs de rijkswegen A4 en de A12 en diverse openbaar vervoer verbindingen. Het gescheiden aan- en afvoeren van supporters is beter geregeld. Ook in het stadion zijn verbeteringen aangebracht. Zo maakt men gebruik van een groot aantal camera's, zijn er alleen nog hekken om de gastsupporters van de thuissupporters te scheiden en is van de politie alleen de voetbaleenheid nog in het stadion.

De driehoek van de gemeente Den Haag heeft nog een aantal speerpunten ten aanzien Van de veiligheidssituatie bij ADO. Dat is in de eerste plaats het gebruik en handel van (hard)drugs. Hierbij wordt onder meer rond de wedstrijden gebruik gemaakt van de inzet van drugshonden. In de tweede plaats wordt er extra aandacht besteedt aan de (on)mogelijkheden van alcoholconsumptie rond voetbalwedstrijden.

Een goed contact met de supporters en een goede samenwerking met de club zijn essentieel, zo geven respondenten aan. Ruimte geven waar het kan en terugdraaien waar het nodig is. Bij wedstrijden zonder hoog risico mag een biertje worden geschonken in het stadion en het supportershome. Als gemeente, politie en club moet je wel voortdurend de grenzen aan blijven geven en bewaken.

Op dit moment hebben 85 Supporters van ADO Den Haag een landelijk stadionverbod en 2 supporters een lokaal stadionverbod⁵. Respondenten geven aan dat de individuele aanpak veel belangrijker is dan de generieke maatregelen. De club is goed gefaciliteerd om zelf maatregelen tegen supporters te nemen. Dit kan in de vorm van de huisregels en de lokale stadionverboden. Respondenten van de club geven aan dat de supporters steeds meer het besef krijgen dat openbare orde verstoringen niet goed zijn voor het imago van de club en de club alleen maar schade toebrengt. Men realiseert zich steeds meer dat de boete die de club dan opgelegd krijgt van de KNVB niet gebruikt kan worden om te investeren in een nieuwe speler. Ook geven respondenten van de club aan dat het serviceverleningconcept een belangrijke rol speelt. Hoe minder uitdagingen de supporters krijgen hoe beter het is. Het weghalen van scheidingen tussen tribunes en het eerder toestaan van autocombi's zijn ook maatregelen die een positieve bijdrage kunnen leveren.

4.4 De Haagse aanpak

Het aantal risicosupporters bij ADO Den Haag schommelt rond de 450. De voetbaleenheid werkt herkenbaar in uniform en in burger. Kennen en gekend worden is het uitgangspunt ter voorkoming en beperking van voetbalvandalisme.

De Haagse aanpak is in eerste aanleg gericht op de harde kern van aanstichters, die (soms achter de schermen) een belangrijke invloed hebben op het gedrag van de groep maar vaak zelf in strafrechtelijke zin buiten schot blijft. Daarnaast gaat het om notoire plegers van strafbare feiten of veroorzakers van overlast.

⁵ Bron Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme

De insteek is dat voetbal gerelateerd wangedrag centraal blijft staan. Elders gepleegde feiten (bijvoorbeeld bij ijshockey- of andere sportwedstrijden en evenementen, maar ook overlast in de eigen omgeving) worden in de “dossiervorming” nadrukkelijk meegenomen.

De HIB-aanpak richt zich op diegenen die regelmatig strafbare feiten plegen en/of overlast veroorzaken, daartoe aanzetten of oproepen, dan wel daarmee in structurele zin in verband kunnen worden gebracht.

Het gedrag voor, tijdens en na wedstrijden van ADO Den Haag is het vertrekpunt voor de beoordeling van de subjecten in het kader van de HIB-aanpak. Elders gepleegde feiten worden echter nadrukkelijk mede in beschouwing genomen.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de notoire en toonaangevende aanstichters (de “Top-lijst”) en de meelopers en overigen die met regelmaat negatief gedrag vertonen (de “Tip-lijst”)

Half jaarlijks (voorafgaand aan het voetbalseizoen en tijdens de winterstop) wordt systeeminformatie en zachte informatie over subjecten bijeengebracht. Voetbalcoördinatoren en informatierechercheurs “wegen” op basis van vastgestelde criteria de subjecten. Op basis van deze informatie heeft de politie Haaglanden 12 subjecten in de databank geplaatst en als topper aangemerkt. Deze toplijst wordt ter fiattering aan de lokale driehoek voorgelegd. Van der Torre et al., (2008) zegt hierover dat bij de aanpak van groepen of individuen de steun en sturing gevraagd wordt van politietop en bevoegd gezag. Door de driehoek te betrekken bij het opmaken van de toplijst wordt de driehoek verantwoordelijk als het gaat om de aanpak. Er is eerder steun te verwachten bij de aanpak van de subjecten die op deze lijst staan. Bij het samenstellen van de lijst is geen rol weggelegd voor de club zo stellen de respondenten. De club geeft er de voorkeur aan meer te kijken naar de fanatieke supporters en die bij de club betrekken dan te kijken naar de ordeverstoorers. Deze repressieve taak hoort meer bij de overheid vinden de respondenten.

Risicosupporters die dusdanig gedrag vertonen dat direct interveniëren zeer gewenst is kunnen na toestemming van de lokale driehoek aan de toplijst worden toegevoegd. Deze lijst met toppers wordt door de voetbalcoördinatoren van de politie vervolgens aan het veiligheidshuis aangeleverd. Daarnaast wordt ook een lijst met tippers opgesteld. Dit zijn subjecten die op termijn in de toplijst terecht zouden kunnen komen op basis van voornoemde criteria. Ook toppers die niet meer aan deze criteria voldoen komen op deze lijst. Tippers worden doorlopend gemonitort.

Respondent geeft aan dat het veiligheidshuis scant of de subjecten bekend zijn en hun dossiers wellicht al onderwerp van overleg is. Dit zou het geval kunnen zijn bij stelselmatige geweldplegers of veelplegers. Indien het subject bekend is in het veiligheidshuis wordt beoordeeld of het dossier zich leent voor een monodisciplinaire aanpak of voor een bredere aanpak onder coördinatie van het veiligheidshuis. In het eerste geval zal de politie met het OM afstemmen over een mogelijke vervolging. In het tweede geval zal het dossier onderwerp, van afzonderlijk casusoverleg zijn in het veiligheidshuis.

Als de topper na 12 maanden geen voetbal gerelateerd dan wel drugs- of geweld incident heeft gepleegd wordt hij van de toplijst verplaatst naar de tiplijst. Die kan alleen na toestemming van de lokale driehoek gedaan te worden. Indien de risicosupporter gedurende opnieuw een jaar niet bij incidenten betrokken is geweest of op andere wijze informatie is ontvangen die tot een andere conclusie moet leiden, kan betrokkene ook van de tiplijst worden afgevoerd. Indien risicosupporters zich ineens structureel negatief gaan manifesteren bestaat de mogelijkheid om op de actualiteit in te spelen en deze risicosupporters tussentijds, indien ze aan de werkdefinitie voldoen en met toestemming van de lokale driehoek, op de Toplijst te plaatsen. Ook nu zal er sprake zijn van een persoonsgerichte aanpak (PGA). Het aantal risicosupporters op de toplijst is in beginsel ongelimiteerd. Wel wordt er naar gestreefd conform het landelijk actieplan ‘Hooligans in beeld’ een top 10 samen te stellen.

Risicosupporters die vermeld staan op de toplist komen in aanmerking voor concrete en gerichte maatregelen. Politie Haaglanden heeft gekozen voor een PGA waarbij aansluiting is gezocht bij de gebruikelijke gebiedsgebonden benadering.

De PGA HIB loopt analoog aan de al geïmplementeerde Veelpleger aanpak en wordt gekoppeld aan de Top PGA lijst van het betrokken bureau.

De topper wordt door de voetbalcoördinatoren doorgemeld naar het wijkbureau waar hij conform de Gemeentelijke basisadministratie (GBA) woonachtig is. De bureauchef van het betrokken wijkbureau is verantwoordelijk voor “zijn” toppers. Analoog aan de door de korpsleiding geformuleerde gedragslijn in het kader van de PGA, fungeert de chef wijkzorg als portefeuillehouder en aanspreekpunt. Vanuit het veiligheidshuis wordt daartoe een verbinding gelegd met de wijkbureaus. De voetbalcoördinator fungeert hierbij als regionaal contactpersoon. De chef wijkzorg van het desbetreffende wijkbureau draagt zorg voor het inwinnen van extra informatie.

- Intern: Verzamelen- en vastleggen van (persoons)informatie binnen het bureau (wijkagent, rechercheur, afdeling info, enz.). Het betreft ook informatie over de familie. Verzamelen- en vastleggen in bijvoorbeeld BVH (Basis Voorziening Handhaving), Amazone, HKS (Herkenningssystemen systeem) /NSIS (Nationaal Schengen Informatie Systeem), enz.
- Extern: Verzamelen- en vastleggen van informatie aangeleverd door partners (jongerenwerk, gemeente, jeugdzorg, enz.) Het betreft ook informatie over de familie.

Op basis van de verkregen informatie draagt hij tevens zorg voor het opstellen van een individueel plan van aanpak voor de door de politie te nemen maatregelen. Hij bespreekt periodiek zijn Toppers in het Centraal Casus Overleg (CCO) of Risico Jongeren Overleg (RJO) en heeft hiertoe het mandaat. Hij wordt hierbij ondersteund door de voetbalcoördinator. Voor zowel de politie als het veiligheidshuis zijn aanspreekpunten aangewezen.

5. Onderzoek notoire ordeverstoorders

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een korte beschrijving gegeven van de methodiek 'Hooligans in beeld'. Daarna wordt een uitleg gegeven over de databank notoire ordeverstoorders en een definitie van een toonaangevend subject. Vervolgens komt de analyse van de databank zelf aan de orde. Daarna volgt een beschrijving van vijf subjecten uit de databank zelf. Ook zal in het hoofdstuk een koppeling gelegd worden met de theorie.

5.2 De methodiek 'Hooligans in beeld'

Rellen, geweld, vechtpartijen en vernielingen rond voetbalwedstrijden zijn niet nieuw zoals Ferwerda en Adang (2007) aangeven. Rond 1870 werd in Engeland al melding hiervan gemaakt. Sinds 1960 zijn we in Nederland incidenten rond voetbalwedstrijden gaan benoemen als voetbalvandalisme.

Voetbalvandalisme is eigenlijk een containerbegrip, omdat hij slechts lijkt te verwijzen naar kleine vernielingen rondom het voetbalstadion door bepaalde categorieën bezoekers. In werkelijkheid maken sommige supportersgroepen zich schuldig aan veel meer vormen van wetsovertredend gedrag zoals overtreden van de huisregels van een betaald voetbalorganisatie (BVO), vernielingen en vandalisme, spreekkoren, geweld tegen personen, andere openbare orde overtredingen, harddruggebruik en handel in drugs (Ferwerda en Adang, 2007, p.11).

De kern van 'Hooligans in beeld' is dat toonaangevende hooligans c.q. notoire orderverstoorders rondom het voetbal op basis van straat- en systeeminformatie uit de anonimiteit worden gehaald en gericht worden aangepakt waardoor de openbare ordeverstoringen door de groep(en) afnemen.

Centraal binnen de methodiek staat het gericht verzamelen van informatie met betrekking tot groepen probleem supporters. Het gaat bij het verzamelen van de informatie om de rol, het gedrag en de identiteit van individuen binnen groepen en ook wordt er aandacht besteed aan relaties tussen verschillende groepen. Er wordt overigens niet alleen gelet op probleemgedrag rondom voetbalwedstrijden. Ook informatie met betrekking tot probleemgedrag op andere momenten en plaatsen (tijdens het uitgaan, in de wijk) wordt verzameld en vastgelegd.

De methodiek - waarbij het uit de anonimiteit halen van groepen en individuen centraal staat - kenmerkt zich door een dynamisch proces van informatieverzameling, analyse, vastlegging en verstrekking. Hierdoor is er sprake van voortdurend groeiende kennis over en inzicht in groepen die probleem gedrag (kunnen) veroorzaken en over de rol van (toonaangevende) individuen binnen groepen. Op basis van de informatie wordt in samenspraak met de BVO, het OM, gemeentelijke organisaties en de politie gewerkt aan een maatwerk aanpak. (Ferwerda en Adang 2007, p.57)

5.3 Analyse van de databank.

De afgelopen jaren heeft de informatiegestuurde aanpak van voetbalvandalisme zich ontwikkeld tot een centrale pijler van het Nederlands voetbalveiligheidsbeleid. De informatiegestuurde aanpak voorziet in de behoefte om op basis van gerichte informatie de controle op de meest lastige supporters te vergroten en de pakkans te verhogen. Deze aanpak beoogt de 'nette' supporters zoveel mogelijk te ontzien, door hen niet op te zadelen met onnodige generieke maatregelen. (Ferwerda en Adang 2005 overgenomen uit Bos en Van der Torre 2010, p.4).

De Minister van Veiligheid en Justitie heeft in november 2010 als reactie op het fenomeenonderzoek⁶ het volgende aangegeven: “In het kader van de bestrijding van voetbalvandalisme verstrekken alle betrokken partners al informatie voor een landelijke databank. Deze databank wordt uitgebreid met informatie die in het kader van ‘Hooligans in beeld’ wordt verzameld”. De Minister gaf aan een landelijke databank voor notoire ordeverstoorders een interessante optie te vinden, maar dat zijn prioriteit is om dit eerst rondom voetbalgerelateerde overlast goed te organiseren.

Uiteindelijk gaat het er vooral om, die personen in de databank te plaatsten die in staat zijn om 'rellen te organiseren'. Deze landelijke databank, gaf de minister aan, zal ondergebracht worden bij het CIV. Aandachtspunten zijn hoe deze databank vanuit het lokale niveau wordt gevuld (capaciteit en kwaliteit) en vanuit het landelijke niveau wordt onderhouden en bereikbaar wordt gemaakt.

Het VVS is een landelijk toegankelijke database. Lokaal kunnen dus gegevens (dossiers) uit het hele land worden geraadpleegd – een beperking momenteel nog van bijvoorbeeld de Basis Voorziening Handhaving (BVH). Daarnaast is het ook nog eens uniek binnen politie Nederland dat diverse partners in de veiligheidsketen (politie, justitie, KNVB en Betaald Voetbal Organisaties) toegang hebben tot bepaalde delen van deze database, en zo makkelijk samenwerken.

Met behulp van de informatie uit de databank van het CIV kunnen de burgemeester en de officier van justitie dossiers samenstellen, van personen die regelmatig de openbare orde verstoren al dan niet door het plegen van strafbare feiten. Op basis van een dergelijk dossier kunnen de burgemeester en de officier van justitie die maatregelen nemen die nodig zijn ter voorkoming van een verstoring van de openbare orde rondom een voetbalwedstrijd, door bijvoorbeeld het opleggen van gebiedsverboden in combinatie met een meldplicht.

In de Strategische Beleidsgroep Voetbal (2010) werd besloten om dossiergegevens van notoire voetbalvandalen of ordeverstoorders, zogenaamde “hooligans”, in de landelijke databank van het VVS vast te gaan leggen. Het beheer van het VVS is centraal belegd bij het CIV. Uitgangspunt is dat het CIV het VVS aanpast op de informatiebehoefte van de korpsen en hen zal gaan faciliteren in de zin van het invoeren, muteren en monitoren van de *top 10 Hooligan-dossiers*.

Dit werd nog een keer bevestigd in een brief van de minister van veiligheid en justitie die hij stuurt aan de tweede kamer waarin hij verwoordt dat vanaf 2012 elk politiekorps zijn top 10-hooligans moet bijhouden. Elk korps dient een top 10 aan te leveren. Daarmee zal bereikt worden dat HIB een reguliere werkwijze wordt en dat alle korpsen kunnen beschikken over de toplijst (Ministerie van Veiligheid en Justitie 2011).

Het CIV verstrekt periodiek aan de korpsen een overzicht van de databank. In dit overzicht staat welke korpsen/clubs subjecten in de databank hebben geplaatst. Tevens vermeld het overzicht het aantal notoire openbare ordeverstoorders dat per club in het overzicht zijn opgenomen. Ook vermeld het overzicht of de dossiers voldoende dan wel onvoldoende zijn gevuld. In een aantal gevallen is er een opmerking geplaatst. Deze opmerking heeft veelal betrekking op het vullen van de dossiers zelf in de databank.

Het selecteren van de subjecten moet gebeuren op basis van de methodiek HIB. In de praktijk blijken er verschillen te zijn bij het samenstellen van de lijst. In de ene regio, zo geven respondenten aan, wordt de lijst alleen door de politie samengesteld. In een andere regio worden weer wel diverse partijen betrokken. Respondenten geven tevens aan dat er, in een aantal gevallen, bewust voor gekozen is om de club(s) niet te betrekken bij het samenstellen van de lijst. Hier speelt vertrouwen

⁶ Naar aanleiding van de strandrellen in Hoek van Holland op 22 augustus 2009 hebben de burgemeester van Rotterdam en de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het najaar van 2009 een onderzoek laten instellen naar ordeverstoringen en groepsgeweld bij evenementen en grootschalige ordeverstoringen. Het onderzoek getiteld “Ordeverstoringen en groepsgeweld bij evenementen en grootschalige gebeurtenissen: *scherpte en alertheid*” is uitgevoerd door het COT, Bureau Beke en de Politieacademie.

een cruciale rol. Men weet niet wie men kan vertrouwen en of de informatie, nadat het gedeeld is, snel op straat zal liggen.

In een aantal gevallen heeft men er bewust voor gekozen om de lijst alleen door de politie te laten samen stellen. Het argument dat men gebruikt is dat de politie over de meeste informatie beschikt en daarom ook precies weet wie er op die lijst moet komen te staan. In de meeste gevallen is het ook de politie die de invoer moet doen. In een ander geval werden juist externe partijen als de verslavingszorg, de reclassering en het veiligheidshuis, actief betrokken bij het samenstellen van de lijst. Dit met als argument dat deze partijen informatie hebben waar de politie weer niet over beschikt. Wat opvalt, is dat maar in een gering aantal gevallen het OM en de gemeente betrokken worden. Ook wordt de lijst in de meeste gevallen niet besproken in de voetbal drie-of vierhoek.

Een aantal korpsen/clubs hebben geen subjecten in de databank geplaatst. In die gevallen, zo geeft men aan, blijkt meestal dat er niet of nauwelijks sprake is van subjecten die in aanmerking komen om volgens de methode geselecteerd te worden.

Toonaangevende subjecten.

'Notoire openbare ordeverstoorers of toonaangevende subjecten zijn personen die stelselmatig en/of toonaangevend betrokken zijn bij grootschalige openbare ordeverstoringen. Het gaat om personen die een neus lijken te hebben voor gelegenheden waarbij de situatie kan uitmonden in een grootschalige openbare ordeverstoringen die in staat zijn een grootschalige openbare ordeverstoring te organiseren c.q. te initiëren.'

Toonaangevende subjecten (hardcore hooligans) zijn in aantal relatief klein. Zij gelden als de leiders, denkers en regisseurs en hebben status verworven bij de andere hooligans. Rondom openbare ordeverstoringen treden zij zelf (zeker wanneer er veel toezicht is) niet op de voorgrond. Over in welke mate deze personen binding hebben met het voetbal of de club, is geen consensus. De één stelt dat deze hooligans amper binding hebben met het voetbal, terwijl anderen juist aangeven dat de club een belangrijk deel van het leven is voor deze hooligans. Wel is duidelijk dat naarmate de binding met de club afneemt, het gevaar van individuele leden uit de harde kern toeneemt. Dit type persoon heeft antecedenten, die bovendien lang niet allemaal aan voetbal gerelateerd zijn. Voetbalcriminaliteit is voor deze groep personen onderdeel van een bredere criminele levensstijl (Ferwerda 2011).

Op dit moment (peildatum 18-11-2012⁷) zijn er 230 subjecten opgenomen in de databank van notoire ordeverstoorers. Aan de hand van de analyse van die databank zal er een beeld gegeven worden van die subjecten. In de databank zijn een aantal vaste velden opgenomen die gevuld en compleet gemaakt moeten worden. In het schema op de volgende pagina zijn de nieuwe eenheden van de politie opgenomen. Per eenheid is vermeld welke clubs daar bij horen en hoeveel subjecten er ingevoerd zijn. Eveneens is aangegeven in het schema of de dossiers voldoende zijn gevuld.

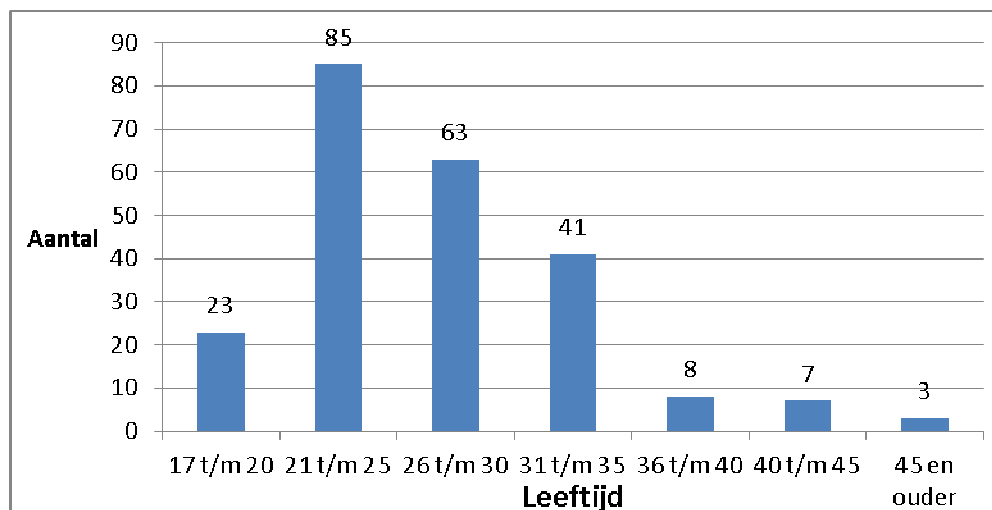
⁷ Bron Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme

Databank Notoire Openbare ordeverstoorers

(Nieuwe) Regio	Club	Aantal HIB	Dossier gevuld?	Opmerking
Noord-Nederland				
	SC Heerenveen	9	Voldoende	
	Cambuur Leeuwarden	11	Voldoende	
	FC Groningen	8	Voldoende	
	SC Veendam	0		
	FC Emmen	1	Onvoldoende	Gedeeltelijk gevuld
Oost-Nederland				
	PEC Zwolle	10	Voldoende	
	Go Ahead Eagles	9	Voldoende	enkele personen profiel/achtergrond nog vullen
	Heracles Almelo	3	Voldoende	
	FC Twente	25	Onvoldoende	slechts gedeeltelijk gevuld
	AGOVV	0		Geen subjecten die in aanmerking komen.
	De Graafschap	5	Onvoldoende	slechts gedeeltelijk gevuld
	Vitesse	7	Voldoende	grotendeels gevuld
	NEC	6	Onvoldoende	slechts gedeeltelijk gevuld
Midden-Nederland				
	FC Utrecht	10	Voldoende	
	Almere City FC	0		Geen subjecten die in aanmerking komen.
Noord-West-Holland				
	AZ	1	Voldoende	grotendeels gevuld
	Telstar	0		Geen subjecten die in aanmerking komen.
	FC Volendam	2	Voldoende	
Amsterdam				
	Ajax	10	Voldoende	grotendeels gevuld
Haaglanden				
	ADO Den Haag	12	Voldoende	grotendeels gevuld
Rotterdam-Rijnmond				
	Feyenoord	10	Voldoende	
	Sparta Rotterdam	3	Voldoende	
	Excelsior	0		Geen subjecten die in aanmerking komen.
	FC Dordrecht	8	Onvoldoende	Profiel en achtergrond minimaal ingevuld
Zeeland-West-Brabant				
	RKC Waalwijk	6	Onvoldoende	slechts gedeeltelijk gevuld
	NAC Breda	5	Voldoende	
	Willem II	5	Voldoende	
Oost-Brabant				
	FC Den Bosch	6	Voldoende	
	PSV	25	Onvoldoende	enkele personen summier gevuld
	FC Eindhoven	0		
	Helmond Sport	6	Onvoldoende	slechts gedeeltelijk gevuld
	FC Oss	9	Voldoende	bij sommige personen achtergrond nog vullen
Limburg				
	VVV-Venlo	0		Geen subjecten die in aanmerking komen.
	Roda JC	4	Voldoende	
	Fortuna Sittard	7	Voldoende	enkele personen achtergrond nog vullen
	MVV	1	Voldoende	
	Onbekend...	6		Onbekend bij welke BVO zij horen
	Totaal	230		

5.3.1 Leeftijd en geslacht

Voetbalcriminaliteit is duidelijk een mannen delict. Van de 230 ingevoerde subjecten in de databank is 100 % man. Respondenten geven aan dat meisjes/vrouwen wel een rol spelen maar dan meer als vriendin van één van de subjecten. Voor zover bekend bij respondenten zijn de meisjes/vrouwen niet direct betrokken bij gewelddadigheden. Meisjes / vrouwen begeven zich wel rond de jongens/mannen, zij zijn er wel bij. De jongste notoire orderverstoorder is 17 en de oudste is 54 jaar. Het is onduidelijk of meisjes/vrouwen een aanjaagfunctie hebben als het gaat om geweld.

Tabel 1.

Er zijn een aantal opvallende zaken in deze tabel 1. In de eerste plaats de leeftijdscategorie 17 t/m 20 jaar. In deze groep zitten vier 17-jarigen. Deze personen vallen nog in de categorie strafrechtelijk minderjarigen. In de tweede plaats de leeftijdscategorie 21 t/m 25 jaar. Deze categorie scoort het hoogst met 85. In deze categorie zitten 25 subjecten van 22 jaar.

5.3.2 Binding met de club

Van de 230 subjecten in de databank heeft 18% een seizoenskaart. Van 25% is duidelijk dat men geen seizoenskaart heeft en van 57% is dit onduidelijk. Respondenten geven aan dat in de regel de notoire ordeverstoorder geen club- of seizoenskaart heeft. Ze weten altijd wel aan kaarten te komen en willen niet graag geïdentificeerd worden aan de hand van een club- of seizoenskaart. Hier moeten we wellicht ook de groep gelegenheidshooligans zoeken die vanwege de kick of de spanning naar een voetbalwedstrijd komen (Van der Torre en Spaaij 2003).

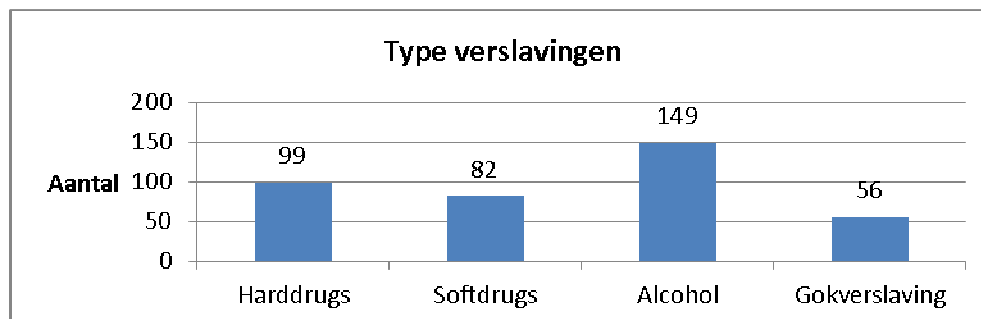
5.3.3 Rol in groep of kern

Van 54% is ingevoerd dat ze deel uitmaken van een groep of harde kern. In de meeste gevallen betreft dat een jongerenkern verspreid over diverse clubs. Sommige clubs hebben meerdere kernen. Van 46% is dat onbekend.

Bij de rol in de groep zijn ook een aantal observaties te doen. In een groot aantal gevallen, 64% is sprake van ordeverstoorders die zich bezig houden met mobiliseren en/of uitvoeren. Dit impliceert dat deze subjecten zich bezig houden met het bij elkaar brengen van mensen om de orde te verstoren en daarnaast ook niet te beroerd zijn om zelf nog het nodige te doen. Van 36% van de subjecten is dat onbekend.

5.3.4 Verslavingen

We hebben te maken met diverse vormen van verslavingen. Alcohol-, drugs- en gokverslaving. Een aantal subjecten heeft meerdere verslavingen. In 31% van de hieronder genoemde gevallen is sprake van een combinatie van verslavingen.

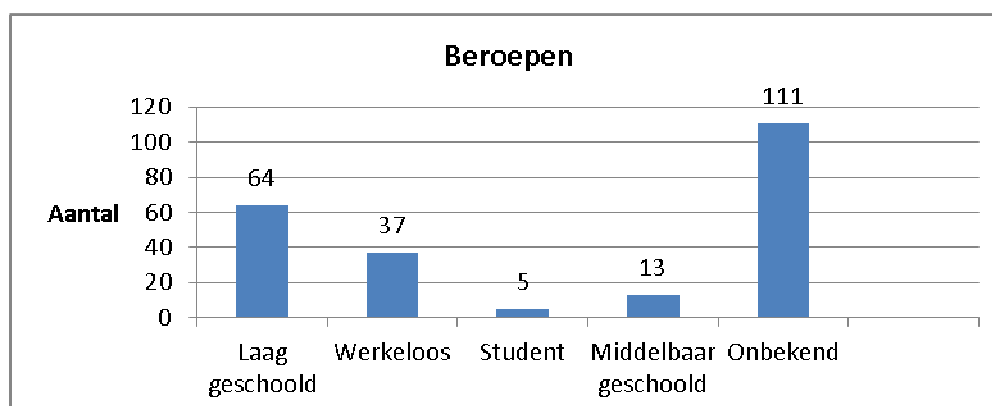
Tabel 2.

43%, zo blijkt in tabel 2, gebruikt harddrugs of is daar verslaafd aan. 36% gebruikt softdrugs of is daar aan verslaafd. De grootste groep, 65%, drinkt regelmatig alcohol of is daar aan verslaafd. Respondenten geven aan dat de invloed van verdovende middelen bij het voetbal enorm is. Een respondent geeft aan dat men dit seizoen alle aangehouden verdachten laat blazen op een alcoholtester. Dit vindt plaats direct na de aanhouding en bij aankomst op het bureau. Daaruit blijkt dat ongeveer 70 % van alle aangehouden verdachten onder invloed is van alcoholhoudende drank. Hier wordt niet gemeten of men onder invloed is van andere verdovende middelen.

Ook wordt door respondenten aangegeven dat steeds meer de combinatie van drank en drugs waargenomen wordt in combinatie met excessief geweld. Ze laten ook weten dat er vooral veel verdovende middelen gebruikt worden rond avondwedstrijden en wedstrijden in Europees verband. Door het gebruik van verdovende middelen zien respondenten dat bij de subjecten rond de wedstrijden alle remmingen verdwijnen.

5.3.5 Beroep

Ik heb de beroepen verdeeld over een aantal categorieën. In de categorie laag geschoold kom je de beroepen uit de bouw tegen zoals timmerman, heftruck chauffeur, glazenwasser en havenarbeider. In de categorie middelbaar geschoold kom je de assistent filiaalmanager, de commercieel adviseur en aandeelhouder in een zaak tegen.

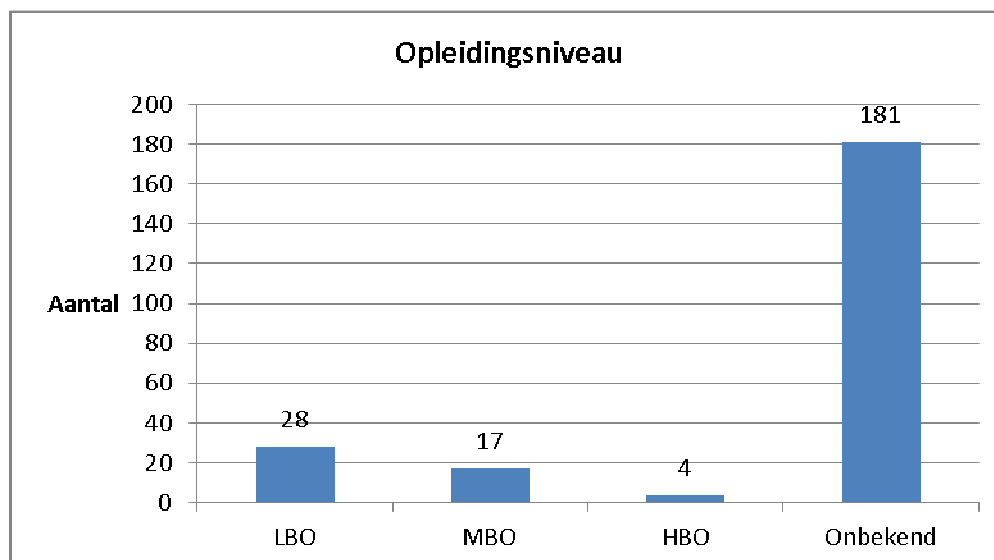

Tabel 3.

Van het grootste deel van de subjecten in tabel 3, namelijk 48%, is onduidelijk of niet ingevuld of ze een beroep of een uitkering hebben. 16% is werkeloos. 28% heeft een baan in de categorie laag geschoold.

5.3.6 Opleidingsniveau

In de databank is van 21% van de subjecten het opleidingsniveau ingevuld.

Tabel 4.

12% van de subjecten die in de databank zijn opgenomen hebben een opleiding op LBO niveau gehad. 7% heeft een opleiding op MBO niveau gehad en 2% op HBO niveau. Van 79% is niet duidelijk of ze een opleiding hebben en zo ja welke opleiding ze hebben gevolgd.

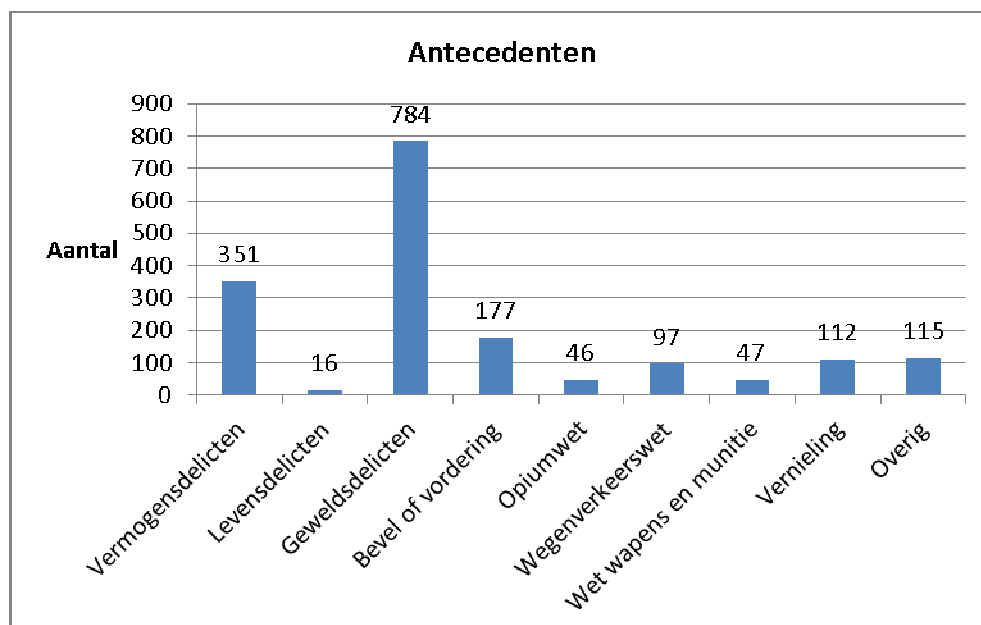
5.3.7 Maatregel

18 subjecten hebben in het kader van de wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (MBVEO) een maatregel opgelegd gekregen. Dit kan zijn een gebiedsverbod (14), een groepsverbod (1), een hulpverleningstraject (2) of een meldplicht. Deze maatregelen zijn opgelegd door de burgemeester, de rechter of de officier van justitie. In totaal zijn 28 meldplichten in de databank opgeslagen. Dit zijn ook meldplichten op vrijwillige basis. Hierbij gaat het om civiele stadionverboden.

5.3.8 Antecedenten

Bij de subjecten staat in de databank ook vermeld het aantal antecedenten dat geregistreerd is in HKS. Twintig subjecten hebben geen antecedenten op naam staan. 1 subject in de databank heeft 166 antecedenten op zijn naam staan. De methodiek geeft aan dat systeem- en straatinformatie gekoppeld moeten worden. Op basis van straatinformatie kan aangegeven worden dat een subject een leidende rol kan spelen binnen een groep. Deze subjecten zorgen er dan voor om zelf uit beeld te blijven op het moment dat er een escalatie aanstaande is. Het gevolg hiervan is dat deze subjecten dan ook zelden of nooit aangehouden worden en dus ook niet of nauwelijks in beeld komen.

De 230 subjecten in de databank hebben samen 1745 antecedenten op naam staan. Dit zijn niet alleen voetbalgerelateerde antecedenten. Een antecedent kan meer feiten bevatten. In onderstaande tabel heb ik de belangrijkste type antecedenten apart gegroepeerd weergegeven.

Tabel 5.

Het aantal antecedenten op het gebied van geweld, 45%, in tabel 5 is het hoogst. Dit betreft onder andere openlijk geweld, mishandeling en dreigen met geweld. Dit komt dan ook 784 keer voor. Bij de vermogensdelicten moet vooral gedacht worden aan diefstal al dan niet met geweld en diefstal door middel van braak. Dit type antecedent vertegenwoordigt 20%. Het antecedent 'niet voldoen aan bevel of vordering' is 10%. Dit is een type antecedent dat veel voorkomt op locaties waar veel mensen samen komen. Voetbal is hier een voorbeeld van maar dit kan ook bijvoorbeeld bij dance-events of andere plekken waar veel publiek samenkomt zijn. Antecedenten op het gebied van de opium wet komen relatief weinig voor. Toch geven respondenten aan dat er veel verdovende middelen verhandeld en gebruikt worden rond het voetbal.

5.3.9 Stadionverboden

Van 43% van de subjecten in de databank is bekend dat ze op dit moment een stadionverbod hebben. De aard en de duur van het stadionverbod is verschillend. Dit kan een civielrechtelijk (opgelegd door de KNVB) of strafrechtelijk (opgelegd door de rechter) stadionverbod betreffen. 57% van de subjecten in de databank heeft nog nooit een stadionverbod gehad.

De tabellen laten in ieder geval zien dat er nog het nodige gedaan moet worden. Veel velden in de databank moeten nog aangevuld worden met informatie. Om een goed beeld van de subjecten te krijgen en te houden is het van belang dat alle gegevens die beschikbaar zijn over de subjecten ingevoerd worden en dat de informatie regelmatig ververs wordt.

5.4 Casestudy vijf subjecten uit de databank

Uit de databank zijn vijf subjecten geselecteerd. Deze subjecten zijn geselecteerd van clubs waarvan de aanhang zich ook regelmatig laat gelden als het gaat om openbare orde problemen. De namen van de betrokken subjecten zijn bewust gefingeerd. Dit is om te voorkomen dat de beschreven subjecten te herleiden zijn naar bestaande personen. Om die reden is er ook bewust voor gekozen om niet te vermelden bij welke clubs de subjecten betrokken zijn. De informatie uit de databank is aangevuld met verdiepiingsinterviews met 'spelers' uit het veld.

De subjecten hebben allemaal een leidende of sturende rol binnen de groep waartoe ze behoren. De subjecten maken deel uit van groepen die regelmatig in kleine of grotere groepen afspraken maken. Deze afspraken vinden dan plaats ergens in het land. Niet altijd wordt dit gevolgd door

ongeregeldheden maar als de kans zich voordoet zullen ze het niet nalaten. De subjecten hebben hier een leidende rol in. Er lijkt sprake te zijn van een beperkte binding met de eigen sociale leefomgeving. In een aantal gevallen is de relatie van het subject en het thuisfront verstoord. Dit kan verschillende oorzaken hebben.

De subjecten uit de databank krijgen een landelijke code mee in HKS. Op het moment dat er een politie bevraging plaatsvindt, wordt van de betrokken politiemensen verwacht dat ze alles over deze persoon vastleggen. De politiemensen die een subject in de wijk hebben wonen waar ze werken, worden makkelijker aangestuurd om informatie te halen en aan te vullen. Ook is het zo dat diezelfde politiemensen in veel gevallen niet wisten dat ze te maken hadden met een notoire ordeverstoorder in hun eigen wijk. Van der Torre et al., (2008) zegt hierover nog dat de wijkpolitie zo nodig de druk bij de ordeverstoorder kan opvoeren om te stoppen met zijn activiteiten.

5.4.1 Joris

Joris is 27 jaar en woont samen met zijn moeder en zijn zusje. De vader van Joris heeft zelfmoord gepleegd toen Joris nog erg jong was. Joris is van beroep vrachtwagenchauffeur. Hij heeft een stadionverbod tot 2018. Hij heeft al pogingen ondernomen om van zijn stadionverbod af te komen maar dat is niet gelukt.

Joris is de leider van de oude harde kern van zijn club. De groep bestaat uit circa 40 personen. Hij kan gezien worden als de onbetwiste leider van de groep. Het lijkt er op dat hij sinds de dood van zijn vader is ontspoord, zo geven respondenten aan. Sindsdien heeft hij ook politiecontacten. Zijn relatie met zijn vader was goed en hij luisterde naar zijn vader. Met zijn moeder is zijn relatie minder goed. Hij maakt graag afspraken met andere groepen supporters om de confrontatie te zoeken. Hij gaat dan wel zelf voorop in de strijd. Hij heeft nauwelijks interesse voor het wel en wee van zijn club. Joris heeft een klein clubje vrienden om zich heen. Er wordt alleen getwijfeld aan de oprechtheid van die vrienden. Het lijkt er eerder op dat die vrienden alleen graag gezien willen worden met hem.

Joris heeft zijn eerste antecedent gepleegd op zijn 15e en zijn laatste antecedent op zijn 26e leeftijd. Zijn criminele carrière duurt nu 11 jaar. Joris heeft 16 antecedenten in HKS staan met 30 feiten. Zeven van deze feiten hebben betrekking op artikel 141 Strafrecht (Sr.) (openlijk geweld), vier feiten op artikel 311 Sr. (diefstal), vier feiten op artikelen 266 Sr. en 267 Sr. (belediging). Drie op de Opiumwet en twee op artikel 350 Sr. (vernieling). Verder nog een poging doodslag, 184 Sr. (Niet voldoen aan bevel of vordering), 181 Sr. (Wederspanning), 300 Sr. (Mishandeling) 287 Sr. (Doodslag), 302 Sr. (Mishandeling), 310 Sr. (Diefstal) 312 Sr. (Diefstal dmv geweld), 180 Sr. (Verzet) en een overtreding van de Wegenverkeerswet. Het eerste antecedent dat Joris opliep was een openlijk geweld. Joris staat geregistreerd als geweld- en verzetpleger.

Joris gebruikt volop alcohol en verdovende middelen. Hij is er vermoedelijk verslaafd aan. Hij gebruikt vooral XTC en cocaïne. De eerste registratie in VVS is van 2001. Joris heeft sinds 2001 bij elkaar al 7 1/2 jaar stadionverbod achter de rug of moet dat voor een gedeelte nog ondergaan. Hij heeft een duidelijke sturende rol in de groep. Als hij aanwezig is geeft dat de groep een extra impuls. Hij gaat zelf graag voorop in de strijd als er gevochten moet worden. Respondenten zien in hem een man die graag de regie voert. Als hij rond belt staat de groep heel snel klaar voor hem. Hij is de onbetwiste leider van de groep. Hij heeft de groep goed onder controle. Tegenwoordig wordt hij gezien als een ordeverstoorder van de oude harde kern. Hij heeft geen angst. De groep kijkt tegen hem op. Meelopers mogen graag naast hem lopen en dan gezien worden.

Sinds de dood van zijn vader lijkt de binding met zijn directe (thuis) omgeving weg te zijn. Zijn vader had nog invloed op hem. Joris luisterde naar zijn vader. De binding met zijn moeder is veel minder. Hirschi (1986) zegt daarover dat de kwaliteit van de binding met de omgeving bepalend is of het individu nog geremd kan worden of niet. Bij Joris is gekozen voor een repressieve aanpak. Respondenten (politie) geven aan voortdurend bovenop de groep te zitten. Een veroordeling voor een

incident in het stadion leidde tot een langdurig stadionverbod. Joris was leidend in zijn groep. Hij nam het initiatief en was de organisator. De groep waartoe Joris behoort gaat nog wel op stap. Doordat hij nu te maken heeft met een jarenlang stadionverbod is het effect, dat er nog nauwelijks initiatief uit de groep komt om iets te organiseren en los te gaan rond het voetbal. Het lijkt er op dat deze monodisciplinaire aanpak van de politie werkt in het geval van Joris. Het is echter de vraag of bij de politie voldoende capaciteit beschikbaar is om alle subjecten in de database op deze manier aan te pakken. Joris is op dit moment buiten beeld bij het voetbal. Zijn stadionverbod lijkt hier de oorzaak van te zijn. Respondenten geven wel aan dat zijn invloed nog steeds zo groot is dat bij één telefoontje, zijn hele groep gemobiliseerd kan worden.

5.4.2 Freek

Freek is 26 jaar, studeert HBO recht en woont thuis bij zijn vader en moeder. Het is op dit moment niet duidelijk of zijn ouders op de hoogte zijn van alles wat Freek onderneemt. Freek heeft nog een stadionverbod staan en komt daarom op dit moment, voor zover bekend, minder bij het voetbal. Freek maakt deel uit van een groep jongeren. Deze groep wordt in wisselende samenstellingen gezien. De groep bestaat uit ongeveer 50 jongeren. Ze bezoeken evenementen zoals hardcore feesten en voetbalwedstrijden. Hij wordt gezien als een redelijk slimme jongen. Hij ondersteunt andere jongeren in juridische kwesties.

Freek heeft in het recente verleden mails verstuurd naar het bestuur van de club om het beleid aan de kaak te stellen. Hij uitte in deze mails namens die supporters onvrede over het gevoerde beleid. Op internet gebruikt hij opruiende taal om andere supporters in beweging te krijgen. Van der Torre et al., (2008) spreekt in dit verband over activisme onder de supporters. Ageren tegen het gevoerde beleid van de club. Freek beweegt zich vrij onopvallend door de groep. Hij is niet uitbundig en kleeft zich over het algemeen ook redelijk onopvallend.

Freek zijn criminele carrière duurt nu 6 jaar. Zijn eerste antecedent heeft hij gepleegd op zijn 20e en zijn laatste op zijn 26e. Hij heeft 4 antecedenten met 5 feiten. Zijn eerste antecedent was 304 Sr (mishandeling onder verzwarende omstandigheden). Verder nog 304 Sr., 141 Sr., 266 Sr., 311 Sr. en 416 Sr (Opzetheling).

Freek gebruikt verdovende middelen en alcohol. Of hij er ook aan verslaafd is, is onduidelijk. De groep waar hij zich in bevindt was een keer op stap met een bus. Bij controle van die bus door de politie werden enorme hoeveelheden verdovende middelen aangetroffen. Zijn eerste registratie in VVS is van 2009. Hij heeft tot nu toe 5 jaar stadionverbod achter de rug en moet nog een gedeelte ondergaan. Dit stadionverbod was naar aanleiding van een ernstig geweldsincident.

Freek is een organisator en probeert zich een positie te verwerven waarbij hij de regie kan voeren. Hij is organisator van diverse evenementen. Hij moest naar aanleiding van de hierboven genoemde busreis geld terugbetalen aan de andere deelnemers en dat liep niet lekker. Tijdens het afgelopen Europees kampioenschap voetbal was er een voornemen tot het opleggen van een bestuurlijke maatregel voor Freek. Dit is uiteindelijk niet doorgegaan en hij heeft toen een waarschuwing gekregen. Freek wordt ook door de groep ordeverstoorders om hem heen gebruikt als vraagbaak als het gaat om juridische kwesties.

Freek is de centrale figuur in de jongere harde kern. Hij houdt zich onder meer bezig met het organiseren en het mobiliseren. Hij zorgt voor de afspraken als het gaat om het veroorzaken van problemen rond wedstrijden. Respondenten geven aan dat het een aantal malen is voorgekomen dat Freek zorgde voor de afspraak met andere supportersgroepen om een confrontatie aan te gaan rond de wedstrijden van zijn club.

Bij Freek is onduidelijk hoe de binding is met zijn omgeving. Het is ook onduidelijk of zijn ouders op de hoogte zijn van zijn gedrag. Freek is in beeld gekomen nadat hij een ernstige mishandeling had gepleegd in het stadion. Freek is repressief aangepakt en hij heeft een stadionverbod gekregen.

Doordat hij nu niet nadrukkelijk aanwezig kan zijn bij het voetbal is zijn rol lokaal aanmerkelijk afgenomen. Freek en ook de andere subjecten van de club die opgenomen zijn in de databank worden besproken in het veiligheidshuis. In het veiligheidshuis wordt bekeken wat de beste aanpak op maat is en wie van de netwerkpartners daarin een leidende rol kan nemen. In het geval van Freek lijkt dit een goede aanpak. Voor de overige subjecten uit de databank is nog onduidelijk wat de effecten zijn.

5.4.3 Thijs

Thijs is 19 jaar en woont thuis, samen met zijn vader, moeder en een zusje. Hij zit nog op school. Van hem is bekend dat hij betrokken was bij een vechtpartij waarbij meerdere subjecten betrokken waren. Thijs komt uit een doorsnee gezin. Er is één keer contact geweest tussen vader en de politie. In dat contact kwam vader over als een autoritaire man. Thijs hield zich tijdens dat contact afzijdig. Hij is nog erg jong en beweegt zich in een groep die gezien wordt als een groep van de vijfde generatie. De groep is gemiddeld niet heel groot (tussen de 20 en 25 jongeren). De leeftijd varieert tussen de 15 en 19 jaar. De groep is moeilijk te benaderen voor club en politie, zo geven respondenten aan.

De groep waar Thijs deel van uitmaakt pakt de gelegenheid om zich te profileren. Bij een incident waar ze in de buurt komen zullen ze het niet nalaten om kansen te zoeken en mogelijkheden te benutten om het vuurtje op te stoken. Daarnaast heeft Thijs met zijn groep ook afspraken gemaakt in het land om samen met andere supportersgroepen de confrontatie te zoeken. Thijs is tijdens de wedstrijden meer met andere zaken bezig dan met het voetbal. Als er gescoord is door zijn club dan is hij de eerste die de supporters van de tegenstander probeert te provoceren. Zijn groep volgt hem dan graag. Het lijkt erop dat de groep van Thijs zich steeds beter aan het organiseren is. De indruk bestaat bij respondenten dat Thijs op de achtergrond een behoorlijke aansturende rol heeft gespeeld bij recente incidenten.

Thijs heeft zijn eerste en tot nu toe enige antecedent gepleegd op zijn 17^e jaar. Dit betrof een 141 Sr. Thijs en ook zijn groep drinken in voor de wedstrijden. Dit kan heel veel zijn. Ook drugsgebruik speelt daarin een rol. De hoeveelheden drugs zijn onbekend. Zijn eerste en tot nu toe enige registratie in VVS is van 2012.

Thijs neemt steeds meer een leidende rol binnen de jonge harde kern van de club. Dat doet hij rond de wedstrijden, in het uitgaansleven en via de social media. Hij profileert zich heel nadrukkelijk binnen de groep. Zo moest er een gesprek gevoerd worden tussen de supporters en de club en Thijs kon zelf niet aanwezig zijn. Wel werd door hem aangegeven naar wie de groep dan moest luisteren. Hij wordt ook gezien als een aanjager rondom problemen bij eerder gespeelde wedstrijden. Leidende figuren binnen de supporterswereld van de club kennen hem zonder dat hij nog een status heeft. Thijs beweegt zich makkelijk tussen zijn eigen groep en de oude harde kern. Deze jonge harde kern is moeilijk te corrigeren. Er is weinig tot geen contact met de club en/of politie. De groep wil dat ook niet. Ook lukt het de oude harde kern bijna niet om de groep te corrigeren als dat nodig is.

De groep waar Thijs toe behoort, kent elkaar van het voetbal. De leden van de groep komen uit de plaats van de club zelf en uit de directe omgeving. Respondenten geven aan dat het niet helemaal duidelijk is hoe de relatie is tussen Thijs en het thuisfront. Vader komt autoritair over en wellicht is hem niet bekend wat Thijs allemaal doet. Ook geven ze aan dat Thijs zich zeer explosief kan gedragen. Zijn gedrag kan ineens omslaan in heel veel agressiviteit. Vreugdenhil (2003) overgenomen uit Ferwerda en van Wijk (2010a) zegt hierover dat bepaald gedrag niet terug te brengen is tot adolescentiedelinquentie of tot hardekern- of veelplegercriminaliteit. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat 90 procent van de jeugdige gedetineerden één of meer psychische stoornissen heeft.

Er is op dit moment nog geen plan van aanpak geformuleerd. Eerst is er voor gekozen om de subjecten in beeld te brengen. Er wordt wel een adoptieplan uitgewerkt. Dit adoptieplan voorziet er in dat de leden van het voetbaldetachment van de politie een subject 'adopter' en er wordt een

huisbezoek afgelegd. Dit adoptieplan heeft als voordeel dat mensen persoonlijk verantwoordelijk worden voor de geadopteerde en het verzamelen van de informatie. Het is mede afhankelijk van de adoptant en de geadopteerde of dit systeem werkt. In dit adoptieplan zit nog geen plan van aanpak opgenomen.

5.4.4 Ron

Ron is 23 jaar. Hij woont thuis samen met zijn moeder. Zijn vader, die recent is overleden, was zijn steun en toeverlaat. Zijn ouders leefden op gespannen voet met elkaar. De ouders zaten in de opvoeding niet op één lijn. Zijn moeder was meer van het straffen en belonen. Het is nog onbekend wat het overlijden van zijn vader met hem gaat doen als het gaat om zijn gedrag. Hij is ongehuwd en automonteur van beroep. Zijn actieradius is internationaal.

Ron viel al op jonge leeftijd (12-13) op bij de politie van zijn woonplaats. Ron was al heel nadrukkelijk aanwezig bij bijvoorbeeld evenementen en daar nauwelijks te corrigeren. Ron is een voetballiefhebber maar heeft niet veel binding met de club. Hij was tot voor kort de rechterhand van de leider (die veroordeeld is) binnen de groep supporters, zo geeft respondent aan. Het was in die groep zeer gebruikelijk om fors geweld te gebruiken, zowel binnen als buiten de eigen groep. Het lijkt er op dat Ron het gedrag van de leider heeft gekopieerd. Niet alleen bij het voetbal maar ook in het uitgaansleven wordt fors geweld gebruikt. Het vermoeden bestaat dat het geweld ook is bedoeld om angst in te boezemen in zijn directe omgeving en macht uit te oefenen.

Het eerste antecedent van Ron was op zijn 15e en het laatste op zijn 22e. Zijn criminele carrière duurt nu 7 jaar. Zijn eerste antecedent was een 141 Sr. In totaal heeft hij 9 antecedenten met 11 feiten. 7 keer 141 Sr. 1 keer Wet Wapens en Munitie (WWM). 287 Sr., 285 Sr. (bedreiging met geweld) en overtreding van de WvW. Ron staat geregistreerd als geweld/verzetpleger. Ron gebruikt harddrugs, softdrugs en alcohol. Hij heeft gedurende 2 jaar een stadionverbod gehad. Zijn eerste registratie in VVS is van 2007. Ron wordt door respondenten gezien als iemand die zich bezig houdt met het organiseren van acties, het mobiliseren van mensen en het uitvoeren. Ron heeft nu een aantal meelopers om zich heen georganiseerd. Binnen zijn eigen groep, de jonge harde kern, heeft hij een toonaangevende rol.

De leider van de groep is repressief aangepakt en zit op dit moment een celstraf uit. Het gevolg daarvan is dat Ron zijn positie over heeft genomen. De belangen van Ron liggen alleen anders dan van de vorige leider. Ron gebruikt zijn positie vooral voor de handel in verdovende middelen. Ron is erbij gebaat dat er rust is en dat de focus niet op de groep is gericht. Als er rust is en de politie heeft niet veel aandacht voor Ron dan kan hij rustig zijn handel drijven. Als het nodig is schroomt hij volgens respondenten niet om te dreigen met geweld en ook daadwerkelijk geweld te gebruiken. Dit gebeurt nog wel eens bij het incasseren van geld in het eigen circuit. Op dit moment is er geen specifiek plan van aanpak op Ron. Er is voor gekozen om de informatie die beschikbaar is door te spelen naar de politie van de woonplaats van Ron. Doordat Ron zijn handel kan bedrijven blijft het voorlopig rustig maar dit geeft niet de garantie dat het zo blijft.

5.4.5 Tim

Tim is 22 jaar en werkt in de haven. Hij woont bij zijn ouders thuis. Zijn relatie met zijn ouders is goed. Zijn ouders nemen hem in bescherming en nemen de zorgen die onder meer de politie heeft over Tim niet serieus. Sterker nog ze lachen het weg. Volgens de ouders is het opgroeigedrag en gaat het ook vanzelf weer voorbij.

De groep waar Tim deel van uit maakt is een groep van ongeveer 40 personen van de jongere kern. Tim kan gezien worden als de rechterhand van de leider van de groep. Waar Tim is daar is de leider ook en andersom. Tim geniet ook enige bekendheid bij de harde kern van de club. De groep van Tim laat de kans zeker niet lopen als er een kans is op rellen. De groep laat zich niet alleen bij het voetbal zien maar ook op evenementen en op andere locaties. De groep kenmerkt zich door negatief gedrag.

Schreeuwen, tegen mensen aanlopen en het uitlokken van geweld. De groep wil altijd en graag vechten.

Tim volgt de club op de voet. Als er aanleiding is om te ageren tegen het (in zijn ogen verkeerde) beleid van de club zal Tim zeker aanwezig zijn en mee doen. Hij zal zijn club en ook zijn maatjes verdedigen als dat noodzakelijk is. Tim staat graag vooraan bij incidenten en als de kans zich voordoet maakt hij daar gebruik van om zelf ook geweld te gebruiken. Hij vecht graag met zijn maatjes uit de groep mee. Respondenten geven aan dat er een incident is geweest waarbij messen zouden zijn gebruikt. Tim was hierbij aanwezig. De groep van Tim is behoorlijk goed georganiseerd en er bestaat een bepaalde hiërarchie. Het werd een jongen die uit de groep wilde stappen niet in dank afgenomen dat hij dat deed.

De criminele carrière van Tim duurt tot nu toe 1 jaar. Zijn eerste antecedent was een 180 Sr. In totaal heeft hij nu 5 antecedenten met 7 feiten, waarvan twee keer 141 Sr. 180 Sr., 350 Sr. (Vernieling), 300, 184, en 266 Sr. Alcohol en drugs zijn gemeengoed in de groep en worden in behoorlijke hoeveelheden gebruikt. Zijn eerste registratie in VVS is van 2009. Hij heeft een stadionverbod van drie jaar. Zijn rol wordt gezien als iemand die zich bezig houdt met het mobiliseren van anderen. Hij is de rechterhand van de leider van de groep. Hij is goed op de hoogte van de afspraken die gemaakt worden voor eventuele confrontaties en is daar zelf ook bij aanwezig. Tim is toonaangevend binnen de jongeren kern van zijn club. Het is voor stewards, politie maar ook voor de oude harde kern moeilijk om invloed uit te oefenen op de groep waar Tim toe behoort. Deze jongere kern wil ook weinig tot niets te maken hebben met zowel de politie als de oudere hardere kern.

Op Tim zelf maar ook op andere leden van zijn groep is een persoonsgerichte aanpak van toepassing geweest. Hierbij is ingezet op preventie en is de leden van die groep hulpverlening geboden om er uit te stappen. Die gerichte aanpak heeft niet gewerkt en vervolgens is besloten om een repressieve aanpak toe te passen. Het gevolg hiervan is dat de groepsleden in het strafrecht kwamen en dat ze stadionverboden opgelegd hebben gekregen. Tot nu toe lijkt dit voor het voetbal te werken.

5.4.6 Patronen

De binding met de groep waartoe de subjecten behoren lijkt beperkt. Ze willen weinig tot geen contact hebben met de omgeving. Het is voor stewards, politie en ook de andere groepen met supporters moeilijk om contact te krijgen of invloed uit te oefenen. Ook wordt in de eigen groep geregeld geweld gebruikt om de status die men heeft hoog te houden. De beperkte binding met de eigen groep kan ook te maken hebben met gelegenheidsstructuren. Fanatieke supporters die onder bepaalde omstandigheden uitgroeien tot ordeverstoorders (Van der Torre et al., 2008). Dit wordt ook bevestigd door de cijfers uit de jaarverslagen van het CIV. Het percentage firts offenders in het voetbal ligt al jaren rond de 75%. Dit maakt het een stuk lastiger om een aanpak op maat te definiëren.

Het beeld dat het gebruik van alcohol en drugs onder de subjecten gemeengoed is, wordt ook hier bevestigd. Uit de informatie in de databank bleek al dat alcohol en drugs een groot probleem vormen. Respondenten geven ook aan dat door het gebruik van alcohol en drugs alle remmingen verdwijnen en supporters makkelijk 'los' gaan. Uit een studie onder uitgaande jongeren bleek dat bijna driekwart van de daders op het moment van agressief gedrag onder invloed is (Bieleman et al., 1998 overgenomen uit Ferwerda et al., 2012).

Uit de bestudering van de vijf subjecten blijkt dat ze over het algemeen nog thuis wonen. De gezinssamenstelling is divers. In twee gevallen is bekend dat de vader is overleden. In één van die twee gevallen startte de criminele carrière kort na het overlijden van de vader van het subject. De binding met zijn sociale leefomgeving lijkt beperkt. Die leefomgeving vormt geen rem op het afwijkende gedrag van het subject. De subjecten hebben over het algemeen laaggeschoold werk of zitten nog op school. Van der Torre et al (1999) schetste ook al een beeld van de modale vandaal. In

dat beeld is de vandaal een jongeman die ongeveer tussen de vijftien en vijfentwintig jaar oud is. Hij volgt een lage opleiding of is werkeloos.

Een plan van aanpak of persoonsgerichte aanpak wordt steeds meer de standaard, zo geven respondenten aan. 'Hooligans in beeld' kan daar bij helpen. Met de methodiek is een structuur ontwikkeld waarbij naast het verzamelen van de informatie er ook sprake is van een aanpak op maat. Er kan een interventiestrategie ontwikkeld worden waarmee structuren binnen groepen uit elkaar gehaald kunnen worden. Dit lijkt ook nodig te zijn omdat in een aantal gevallen niet duidelijk is of mensen wel of niet vrijwillig uit de groep kunnen stappen. Met behulp van deze aanpak wordt er ook steun gevraagd en gekregen van het bevoegd gezag. Op het moment dat een top lijst besproken wordt in de driehoek en iedereen in de driehoek zich committeert aan de afspraken werkt dat door. Het maakt het voor alle partijen een stuk eenvoudiger.

Maatwerk impliceert ook een integrale aanpak. Volgens Garland (1990) overgenomen uit Boutelier (2005) wordt straffen gezien als iets dat noodzakelijk is om de norm te bevestigen. Voor de daders heeft dat veelal een tegengesteld effect. Het is daarom van belang om meerdere partijen te betrekken bij de aanpak en niet alleen te kiezen voor repressie. Zoals beschreven in de Haagse aanpak, wordt daarom voorzien in een nauwe samenwerking in het veiligheidshuis.

6. Conclusies

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt er een koppeling gemaakt tussen de literatuur, de analyse van de informatie uit de databank van notoire ordeverstoorders en de interviews die gehouden zijn. Aan de hand van de onderzoeksvragen wordt er een antwoord gegeven op de probleemstelling en de onderzoeksvragen die daar bij horen. In de slotconclusie wordt ook nog gekeken of de aanpak van de notoire ordeverstoorder alleen voldoende is en of dan alle problemen verholpen zijn.

6.2 Hoofdvraag en deelvragen

In hoeverre is het wenselijk en mogelijk profielen samen te stellen van notoire ordeverstoorders die opgenomen zijn in de landelijke databank van het CIV en in hoeverre kunnen die profielen een bijdrage leveren aan de proactieve en/of repressieve aanpak van deze ordeverstoorder?

1. In hoeverre is op grond van materiaal uit de databank een aantal typen notoire ordeverstoorders te onderscheiden?

Notoire orderverstoorders zijn niet altijd te typeren als de kansarmen van deze maatschappij. Kennelijk hebben deze ordeverstoorders wel één gezamenlijke fascinatie, namelijk die van geweld.

Over het algemeen woont hij thuis. Hij is gemiddeld tussen de 21 en de 25 jaar, heeft laag geschoold werk of is werkeloos. De binding met de club is beperkt. Hij gebruikt verdovende middelen en soms in grote hoeveelheden.

Twee grote recente incidenten, bij de Maasgebouw rellen in Rotterdam en de voetbalwedstrijd FC Utrecht-FC Twente, bevestigen het beeld dat een groot deel van de relschoppers helemaal niet in beeld was bij de politie. Dit type nieuwe ordeverstoorder heeft nauwelijks, in ieder geval niet voetbal gerelateerde, antecedenten. Ze hebben geen stadionverboden en er is geen samenhang onder de ordeverstoorders.

2. Wat is er bekend over de sociale leefomgeving (gezin, school, werk) en in hoeverre is dat van belang als het gaat om de aanpak van de overlast?

Van 79% is niet duidelijk of ze een opleiding hebben gehad. Het lijkt er op dat de notoire ordeverstoorder gezocht moet worden tussen de laaggeschoolden en de werkelozen. Van een groot aantal subjecten is onduidelijk wat het opleidingsniveau is en of ze een beroep hebben of niet. Van 48% is onduidelijk of niet ingevuld, of ze een beroep of uitkering hebben.

Zoals Hirschi (1986) al aangeeft is het van belang om te weten hoe de relatie is van de ordeverstoorder en zijn omgeving. Is die relatie zwak, dan is de kans groter dat er geen remmingen zijn om ordeverstoring gedrag te vertonen. Clubbinding kan hier ook een grote rol spelen zoals Van der Torre en Spaaij (2003) schrijven. Als er clubbinding is dan neemt de kans op ordeverstoringen af. Hier lijkt een kans te liggen. Zorg dat supporters bij de club betrokken worden en geef ze een rol.

Alle subjecten die in de databank voorkomen zijn van het mannelijk geslacht. Als we kijken naar de leeftijd valt het op dat de categorie 21 t/m 25 jaar het meeste voorkomt. In deze categorie zijn de mannen van 22 jaar de grootste groep. Adang (1998) constateerde al dat het overgrote deel van de hooligans gezocht moet worden in de leeftijdscategorie tussen de 15 en 25 jaar oud. Ook het CIV (2012) laat in haar laatste jaaroverzicht zien dat het hoogste percentage aangehouden verdachten rond voetbal nog altijd ligt in de leeftijdscategorie 19-24 jaar. Ook Moffit (1993) gaf aan dat er een snelle toename van de criminaliteit is tijdens de tienerjaren en dat vanaf ongeveer 20 jaar de top is bereikt. Daarna daalt de frequentie snel, zoals ook te zien is in tabel 1 op pagina 29. Als we die lijn

doortrekken moeten we ons dus eigenlijk pas zorgen gaan maken om de ordeverstoorders van boven de 24 jaar. Dat zijn de notoire ordeverstoorders waar de focus op gericht moet zijn. Volgens Moffit (1993) neemt het asociaal gedrag na die leeftijd normaal gesproken snel af en houden we alleen de notoire ordeverstoorders over.

In de databank is van 57% onduidelijk of men in het bezit is van een seizoenskaart. Het beeld dat de respondenten schetsen is, dat maar weinig notoire ordeverstoorders in het bezit zijn van een seizoenskaart van de club. De notoire ordeverstoorder wenst zich dus niet direct te binden met de club. Hij voelt zich op een ander wijze verbonden met de club.

Van der Torre (1999) constateerde al dat het moeilijk was om personen te identificeren. Ook supporterbegeleiders van de politie zagen maar weinig bekende hooligans. Dat beeld wordt bevestigd in het onderzoek naar de rellen rond de wedstrijd FC Utrecht-FC Twente. Ook hier bleek dat de meerderheid van de aangehouden verdachten onbekenden waren voor de politie. Barlagen et al (2011).

Hoe meer informatie bekend is over de sociale leefomgeving van de subjecten hoe makkelijker het is om die omgeving te betrekken bij de aanpak van het subject.

3. Wat is er bekend over de geregistreerde criminele carrière van de personen en in hoeverre zegt dit iets over die personen in relatie tot voetbalvandalisme en de aanpak daarvan?

Geweldsdelicten zijn zeer dominant aanwezig bij de geregistreerde antecedenten in de databank. De 230 subjecten in de databank hebben gezamenlijk 1745 antecedenten op hun naam staan. Geweldsantecedenten scoren daarin erg hoog. 45% van de antecedenten hebben te maken met geweld. Respondenten geven aan dat ordeverstoorders elkaar ook geregeld buiten het voetbal zoeken. Het lijkt er op dat het een uitlaatklep is of dat men wil testen wie de sterkste is. Er worden afspraken gemaakt over de locatie, over de kleding (afwijkend) en over het al dan niet gebruik van wapens, zo beschrijft het CIV in zijn laatste jaaroverzicht (2012).

Hier lijkt sprake te zijn van een duidelijke keuze. Er worden afwegingen gemaakt en de ordeverstoorders nemen het risico dat ze gepakt worden op de koop toe. Door Van der Torre et al (2008) werd al geconstateerd dat de autoriteiten grote problemen hebben met de aanpak van individuen binnen groepen bij openbare orde problemen. Ook nemen ordeverstoorders het risico, gepakt te worden door toch kaarten te bemachtigen terwijl ze een stadionverbod hebben of het omzeilen van het verplichte combi vervoer.

De kern van 'Hooligans in beeld' is dat toonaangevende hooligans c.q. notoire orderverstoorders rondom het voetbal op basis van straat- en systeeminformatie uit de anonimiteit worden gehaald en gericht worden aangepakt waardoor de openbare ordeverstoringen door de groep(en) afnemen.

Dit uitgangspunt bevestigt dat er ook subjecten in de databank gezet zijn die (nog) niet over antecedenten beschikken. Dit zijn de mensen die achter de schermen organiseren en mobiliseren en op het moment dat een escalatie dreigt zorgen ze dat ze buiten beeld zijn. Dat betekent dat een subject nog niet bekend hoeft te zijn in de systemen of bij justitie maar dat hij op basis van informatie van professionals toch in beeld komt. Het is veel lastiger om deze subjecten op de agenda te krijgen bij politie, justitie en veiligheidspartners dan wanneer iemand beschikt over een reeks antecedenten. Veiligheidshuizen moeten prioriteren en dan zijn er andere subjecten, veelplegers, waar veel meer documentatie over is en dat maakt het in de beeldvorming een stuk eenvoudiger. Dit maakt het voor de aanpak van de (voetbal) subjecten minder eenvoudig.

4. Welke zachte contextinformatie is verder van belang (wapengebruik, positie in de groep, gebruik alcohol en drugs)?

Meer dan de helft van de subjecten in de databank maakt deel uit van een groep of harde kern. In de meeste gevallen is hier sprake van ordeverstoorders die zich bezig houden met het mobiliseren en of uitvoeren. Als hij aanwezig is geeft dat de groep een extra impuls, zo gaf één van de respondenten aan. Dan is er sprake van een sterke binding met de groep waar de ordeverstoorder toe behoort. In veel gevallen is sprake van verslaving aan verdovende middelen of een combinatie van middelen. Alcohol steekt er bovenuit als het gaat om de verslavingen. Op basis van onderzoek is aangetoond dat alcohol gerelateerd geweld in Nederland vaker voorkomt dan drugs gerelateerd geweld. Tot op heden is weinig bekend over drugs gerelateerd geweld. Verdachten worden bij de aanhouding niet consequent gevraagd naar hun middelengebruik tijdens het delict en drugstesten worden niet of nauwelijks afgenomen (Lunneman et al., 2005 overgenomen uit Ferwerda 2012).

Respondenten bevestigen dit beeld. De invloed van verdovende middelen is groot. Het werkt grensverleggend voor de subjecten als men onder invloed is. Men vertoont impulsief gedrag en het geweld dat men gebruikt is excessief van aard. Onder invloed van verdovende middelen maken de subjecten lange dagen. Men bezoekt wedstrijden en aansluitend ook nog evenementen. De ordeverstoorders zijn dan slecht aanspreekbaar voor onder andere de politie. De ordeverstoorders zijn altijd op zoek naar de grenzen. Niet alleen het gebruik maar ook de handel in verdovende middelen rond het voetbal wordt door respondenten als een groot probleem gezien.

De notoire ordeverstoorder wil graag de regie voeren en de controle over de groep hebben. De groepen hebben geen vaste structuren en er komen mensen bij en er vallen mensen af. Hier lijkt de binding met de omgeving dan weer te ontbreken. De ordeverstoorder kent geen remmingen door het gebruik van verdovende middelen.

5. In hoeverre kan een samengesteld profiel een rol spelen bij de proactieve of repressieve aanpak van de notoire ordeverstoorders?

Het samengestelde profiel kan helpen om een interventie strategie te ontwikkelen op deze notoire openbare ordeverstoorders. Ook kan dan op basis van die profielen de operationele inzet van de politie en de club bepaald of aangepast worden. Daarnaast is het mogelijk om met behulp van dit profiel eisen te stellen aan de veiligheidsorganisatie, de infrastructuur en de veiligheidsmaatregelen die genomen dienen te worden rond wedstrijden van de lokale voetbalclub. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan het aantal stewards dat ingezet moet worden. De inzet van beveiliging en politie en de risico-inschatting van de wedstrijden.

Met het nemen van generieke maatregelen tref je alle supporters die wedstrijden willen bijwonen van hun club. Ook de goedwillende supporters worden dan getroffen. Het is makkelijker om de relatief kleine groep ordeverstoorders op maat aan te pakken met een persoonsgerichte aanpak. Het is namelijk zo dat de werkwijze die zich richt op de echte ordeverstoorders ook makkelijker is uit te leggen aan de club zo geven respondenten aan. De club zal in die gevallen ook eerder bereid zijn om informatie te delen en mee te werken aan de aanpak. Specifieke maatregelen op de persoon zijn voor de club ook veel makkelijker uit te leggen naar de eigen achterban.

Wanneer het duidelijk is dat de ordeverstoorders op een positieve manier te binden zijn aan de club zijn ze ook beter aanspreekbaar op hun gedrag. Als het mogelijk is ze te binden aan de club krijgen ze ook een bepaalde verantwoordelijkheid en zullen ze zich minder snel van de club afwenden.

6. In hoeverre is de samenwerking van de betrokken partners en de rol van de lokale overheid van invloed op het veiligheidsbeleid van de BVO?

Er is sprake van een intensieve samenwerking tussen de betrokken partijen. Bij de voorbereiding van een wedstrijd worden meerdere partijen betrokken en sfeeracties worden afgestemd. ADO Den Haag is primair verantwoordelijk in het stadion maar realiseert zich goed dat het niet zonder de gemeente en politie kan. Er vindt structureel overleg plaats met een vertegenwoordiging van de supporters en er wordt rekening gehouden met de wensen van die supporters. Na elke wedstrijd vindt er een evaluatie plaats en indien nodig worden afspraken bijgesteld.

Er moet niet alleen gekeken worden naar een aanpak van de notoire ordeverstoorers maar ook naar andere interventiestrategieën. Dat heeft het onderzoek bij de voetbalclub ADO Den Haag opgeleverd. Daar is bij het realiseren van het nieuwe stadion rekening gehouden met gescheiden supportersstromen. De aan- en afvoer van de gastsupporters is zodanig gerealiseerd dat het rust geeft in de directe omgeving van het stadion. Ook zijn de gastsupporters na afloop van de wedstrijd snel vertrokken en zitten ze direct op de nabij gelegen snelwegen. Ook is goed gekeken naar scheidingen in het stadion. Een gracht rond het veld waar de supporters ook kunnen lopen is veel minder aantrekkelijk. Het veld is namelijk niet meer te zien en de zichtlijnen met de supporters van de tegenstander zijn ook beperkt. Ook heeft men gekeken naar de bejegening van het publiek. Minder zogenaamde 'speknekken' en meer werken met gastvrouwen. De afgelopen jaren heeft men gewerkt aan de uitbreiding en professionalisering van de stewardorganisatie.

Het is van belang dat alle betrokken partijen niet weglopen voor de verantwoordelijkheid die ze hebben. In het stadion is primair de club verantwoordelijk en buiten het stadion ligt die verantwoordelijkheid bij de lokale overheid. Maar zonder elkaar kunnen ze het niet redden. Door als betrokken partners samen op te trekken creëer je in ieder geval binding met elkaar. Een degelijke infrastructuur rond het stadion waar de lokale overheid verantwoordelijk voor is maakt het werken in het stadion voor de club een stuk makkelijker. Uiteraard is dit andersom ook het geval. Hoe beter de voorzieningen in het stadion zijn, hoe makkelijker het werken is voor de politie bij ongeregeligheden.

6.3 Slotconclusie

Uit de hiervoor beschreven resultaten kan geconcludeerd worden dat de notoire ordeverstoorer over het algemeen nog thuis woont en laag geschoold werk heeft of werkeloos is. Hij is tussen de 21 en 25 jaar oud is. Hij heeft meestal geen club- of seizoenskaart van de voetbalclub. Hij heeft de neiging om risico's te nemen en gewelddadig gedrag te vertonen. Hij gebruikt verdovende middelen en soms in grote hoeveelheden. Respondenten bevestigen dat het middelengebruik er debet aan is dat er excessief geweld gebruikt wordt.

Het uit de anonimiteit halen en aanpakken van deze toonaangevende subjecten kan leiden tot een reductie van probleemgedrag. Niet alleen bij deze subjecten maar ook bij de overige groepsleden (Ferwerda en Adang 2007). Respondenten geven ook in één concreet geval aan, dat het aanpakken van de leider van een groep heeft geleid tot een reductie van het probleemgedrag van de rest van de groep.

Generieke maatregelen nemen ten opzichte van supporters lijkt vooral op de korte termijn effect te hebben en niet op de lange termijn. Alle (uit)supporters dezelfde beperkingen opleggen op de wedstriiddag is een makkelijke keuze die alle supporters treft. Ook de goedwillende supporters. Wil je op de lange termijn effect hebben dan zal er een gedragsverandering van de ordeverstoorer teweeg gebracht moeten worden en is het van belang om maatwerk te leveren. Dit maatwerk dient dan geleverd te worden bij de notoire ordeverstoorer. Daarnaast is het van belang om ook naar de omgevingsfactoren te blijven kijken, omdat die omgevingsfactoren een bijdrage kunnen leveren aan die gedragsverandering.

Het is zeker nuttig om te investeren op deze ordeverstoorder maar het is niet zo dat bij het samenstellen van een profiel van een notoire ordeverstoorder alle problemen verholpen zijn. Er is, zo geeft Van der Torre et al (2008) aan, een fors verschil tussen het in kaart brengen van notoire ordeverstoorders en het analyseren van de complexe en dynamische geweldsrisico's rond voetbalwedstrijden. Met het in beeld brengen van notoire ordeverstoorders en het samenstellen van een profiel alleen zijn we er nog niet. Zoals al eerder aangehaald is 75% van de aangehouden verdachten bij het voetbal een first offender bij het voetbal. Dat betekent dat er nog een aantal andere factoren nadrukkelijk van belang zijn.

De explosies van geweld rond het voetbal kunnen ook andere oorzaken hebben. Zo kan een scheidsrechterlijke beslissing direct van invloed zijn op het wel of niet ordelijk verloop van een wedstrijd. De informatiepositie kan nog zo goed zijn geweest, maar als de scheidsrechter een beslissing neemt waarvan de supporters menen dat ze onrecht wordt aangedaan, kan het uitdraaien op rellen. Als de club in financieel zwaar weer komt te zitten en spelers moet verkopen of niet in staat is goede spelers aan te trekken kan dat leiden tot onrust en openbare orde problemen. In de periode dat het de club goed gaat en de sportieve prestaties boven verwachting zijn zullen de supporters zich over het algemeen goed gedragen. Er komt echter ook weer een tijd dat het mis zal gaan. De veiligheidsorganisatie dient daarom altijd scherp te blijven (Van der Torre 2008).

Het hoge percentage first offenders bij het voetbal roept ook de vraag op of alle maatregelen die genomen worden tegen de notoire ordeverstoorders wel nodig zijn. Dat percentage geeft eigenlijk aan dat voor een groot deel onvoorspelbaar is wie wanneer in de fout zal gaan. Dat bleek ook bij de Maasgebouw rellen en de voetbalwedstrijd FC Utrecht–FC Twente. Bij die twee incidenten bleek het overgrote deel van de aangehouden verdachten onbekende te zijn voor de politie. Een persoonsgerichte aanpak op een groep mensen terwijl er weinig zicht is op de potentiële risico's. Moeten we dan anticiperen op een situatie waarvan wij op voorhand weten dat bepaalde risico's niet in te schatten zijn. Of kiezen we voor een veerkrachtstrategie omdat het lastig is de aanpak te definiëren (Wildavsky 2004). Willen we er alles voor over hebben om te voorkomen dat er iets fout gaat en sluiten we alle risico's uit of accepteren we het dat er ook wel eens iets fout gaat en leren we daarvan als maatschappij.

Ook de supporterscultuur speelt nog een belangrijke rol zo geeft Van der Torre et al (2008) aan. Er zijn nu eenmaal verschillen tussen clubs en de supporters van die clubs onderling. Met de kenmerken van de clubs dient rekening gehouden te worden bij de risicoanalyse die gemaakt wordt voorafgaand aan de wedstrijd. Bij bepaalde clubs gedragen fanatieke supporters zich redelijk tot goed. Bij andere clubs zie je supporters komen die uit zijn op geweld en die dan ook makkelijk aarden bij die clubs.

Zoals al eerder gezegd zijn we er niet met het in beeld brengen van de notoire ordeverstoorder alleen. Wat daarnaast nog zorgen baart is het niet zichtbare geweld en de dreiging met geweld. De bestuurders van clubs die onder dreiging van 'supporters' beslissingen nemen of juist niet nemen. De voorzitter van de voetbalclub de Graafschap is één van de weinige bestuurders die er openlijk voor uit kwam dat ze de bedreigingen aan haar adres zat was en stapte daarom op. Daarmee is het probleem nog steeds niet verholpen. Er staat altijd wel weer een nieuwe bestuurder op, die het stokje overneemt en dan weer te maken krijgt met diezelfde supporters.

De invloed van de georganiseerde misdaad bij voetbalclubs reikt verder dan tot nu toe werd aangenomen is te lezen in het laatste jaarverslag van het CIV (2012). Door de rechtbank werd bewezen geacht dat leden van de harde kern van een club betrokken waren bij illegale wapenhandel, frauduleuze praktijken in de verkooporganisatie van toegangsbewijzen en merchandise, afpersing, corruptie en wapenbezit. In beide zaken werd geoordeeld dat er sprake was van een criminele organisatie. Ook leden van motorclubs als Satudarah en de Hells Angels duiken bij steeds meer voetbalclubs op. Bij sommige clubs is dat al jaren het geval en behoren ze tot de supporters. Bij andere clubs is onduidelijk of dat ook het geval is. Nog een ander gevaar van de georganiseerde misdaad bij het voetbal is de handel in verdovende middelen. Voor criminelen is de supporterswereld

een prima afzetmarkt. Verdovende middelen worden gezien als een groot probleem bij voetbal en met de toename van de georganiseerde misdaad bij het voetbal blijft dat zeker in stand.

Steeds meer supporters die in het verleden tot de harde kern van de club behoorden treden nu toe tot de organisatie van de club zelf. In een aantal gevallen maken ze nu deel uit van de veiligheidsorganisatie van de club. Daarmee ontstaat er een situatie dat de harde kern van de supporters invloed uit kan oefenen op het beleid van de club en het bestuur.

Is de aanpak van het geweld en de criminaliteit rond voetbal wel een beleidslijn van de vierhoek? Of is het zo dat de politie zich hier vooral druk overmaakt en dat de overige partijen dat wel prima vinden. De club zit niet te wachten op al teveel publiciteit maar dat ze regelmatig in het nieuws zijn omdat de fanatieke supporters van zich hebben laten horen is prima. Staat gedragsverandering van notoire ordeverstoorers ook hoog op de agenda bij de andere partijen of denkt men in de trant van: voetbal is in het weekend en op maandag gaan we weer over tot de orde van de dag.

6.4 Aanbevelingen

Ik wil graag ter afsluiting een aantal aanbevelingen doen.

- De methodiek 'Hooligans in beeld' is onder meer bedoeld om de ordeverstoorers die zich op de achtergrond houden in beeld te brengen. In de praktijk is het dan noodzakelijk om deze ordeverstoorers op de agenda bij de veiligheidspartners te krijgen. Daar moet op geïnvesteerd worden.
- Investeer nog meer in de methodiek en het juist hanteren daarvan. In de praktijk is gebleken dat de methodiek niet overal op dezelfde wijze wordt gehanteerd. Ook is gebleken dat het vullen van de databank niet overal op dezelfde wijze gedaan wordt. Ook het vullen van de databank zelf behoeft nog aandacht. Er ontbreekt nog de nodige informatie. De vrijblijvendheid moet nog meer losgelaten worden.
- Kijk nadrukkelijk naar de rol van meisjes/vrouwen bij het voetbal. De rol van meisjes/vrouwen is niet altijd duidelijk. Respondenten geven aan dat meisjes/vrouwen wel rond de jongens hangen maar dat niet altijd duidelijk is of ze een rol hebben. Ferwerda (2012) zegt dat vrouwen ook wel eens gezien worden als de personen die geweld aanmoedigen. Zij spelen dan een rol bij het verloop van een incident.
- Investeer in de handel en het aanpakken van het gebruik van verdovende middelen. Respondenten geven aan dat dit echt het grootste probleem is bij het betaald voetbal in Nederland. Ordeverstoorers gebruiken, veelal onder invloed van drank en drugs, excessief geweld.
- Generieke maatregelen nemen alleen is niet afdoende. Daar tref je ook de goedwillende supporters mee. Investeer nog meer in de persoonsgebonden aanpak. Daar zijn al goede voorbeelden van zoals in Rotterdam bij het project "hand in hand". Maatwerk is daarbij het credo.
- Begin klein. Houd het overzichtelijk en begin met een klein aantal subjecten aan te pakken. Maak een plan van aanpak op persoon en zorg dat alle veiligheidspartners mee doen. Als het dan succesvol is gebleken, is het makkelijker om de aanpak een vervolg te geven.
- Trek professionals aan die verbanden kunnen leggen. Zoals ook al eerder in de theorie is aangehaald, is het niet altijd duidelijk waarom subjecten de orde verstoren. Het is goed om professionals om je heen te hebben die de verbanden kunnen leggen tussen daden en achtergronden om daar vervolgens gebruik van te maken in de aanpak van deze subjecten.

- ADO Den Haag heeft laten zien dat de maatwerk aanpak van notoire ordeverstoorers alleen niet voldoende is. Als je supporters namelijk over één kam scheert en behandelt als hooligan gaan ze zich daar uiteindelijk ook naar gedragen, en dat moet voorkomen worden. Ook zal geïnvesteerd moeten worden in zaken zoals infrastructuur, serviceverlening concepten en gastvrijheid in het stadion.
- Alleen de focus richten op de notoire ordeverstoorers is niet voldoende. Er komt weer een moment dat de supporters, om welke reden dan ook, 'los' gaan. Het is dan zaak om je of goed voor te bereiden op deze mogelijke uitbarsting of gezamenlijk met de andere partijen te anticiperen op de ontwikkelingen.

7. Bijlagen

7.1 Plan van aanpak

Plan van aanpak

Masterthesis MCPM 2

Student: Ronald Moes

1. Onderzoeksonderwerp

Ordeverstoringen rond het betaald voetbal in Nederland zijn nog steeds actueel. Recente grote incidenten (NEC-Vitesse, FC Utrecht-FC Twente en de rellen bij het Maasgebouw in Rotterdam) tonen dat ook weer aan.

Door het in beeld brengen van deze notoire ordeverstoorders binnen het betaald voetbal kan mogelijk een beeld gevormd worden van het gedrag en de drijfveren van deze groepen en individuen. Het resultaat van dit onderzoek kan mogelijk leiden tot aanbevelingen met betrekking tot de aanpak van voetbalvandalisme in het algemeen en individuele ordeverstoorders in het bijzonder.

Als informatie- en expertiseknooppunt binnen de politie Nederland ondersteunt het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (kortweg CIV) sinds jaar en dag de korpsen en veiligheidspartners betrokken bij de bestrijding van voetbalvandalisme. Veiligheidspartners zoals het Ministerie van veiligheid en justitie, het Openbaar Ministerie, de Koninklijke Nederlandse Voetbal bond (KNVB), de betaald voetbal organisaties (BVO's), de gemeenten en het auditteam voetbal en veiligheid wordt nauw mee samengewerkt.

In de bestrijding van het voetbalvandalisme speelt het Voetbal Volg Systeem (VVS) een cruciale rol. Door middel van dit landelijke systeem worden gegevens over voetbalvandalisme namelijk verzameld. Hierbij moet gedacht worden aan operationele informatie over de te spelen en gespeelde wedstrijden in het betaald voetbal, aanhoudingen van overlastgevende supporters bij het voetbal, inzet van de politie en de BVO's, reisbewegingen van supporters door Nederland en civielrechtelijke- en strafrechtelijke stadionverboden. Deze informatie wordt geanalyseerd en vervolgens weer gedeeld met betrokken veiligheidspartners.

Het CIV is eigenaar van het VVS en daarmee verantwoordelijk voor de functionaliteit, de kwaliteit van de gegevens en de doorontwikkeling van het systeem (zie ook Kader voor beleid 2011).

De Minister van Veiligheid en Justitie heeft in november 2010 als reactie op het fenomeenonderzoek⁸ het volgende aangegeven: "In het kader van de bestrijding van voetbalvandalisme verstrekken alle betrokken partners al informatie voor een landelijke databank. Deze databank wordt uitgebreid met informatie die in het kader van 'Hooligans in beeld' wordt verzameld. Ik vind een landelijke databank voor notoire ordeverstoorders een interessante optie, maar mijn prioriteit is om dit eerst rondom voetbalgerelateerde overlast goed te organiseren".

In het werkprogramma Nederland Veiliger is opgenomen:

⁸ Naar aanleiding van de strandrellen in Hoek van Holland op 22 augustus 2009 hebben de burgemeester van Rotterdam en de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het najaar van 2009 een onderzoek laten instellen naar ordeverstoringen en groepsgeweld bij evenementen en grootschalige ordeverstoringen. Het onderzoek getiteld "*Ordeverstoringen en groepsgeweld bij evenementen en grootschalige gebeurtenissen: scherpte en alertheid*" is uitgevoerd door het COT, Bureau Beke en de Politieacademie.

Er komt een databank voetbalgerelateerde notoire ordeverstooters sprak minister Opstelten tijdens een veiligheidscongres in Zeist in 2010. De ambitie is om deze op (langere) termijn uit te breiden naar een landelijke databank voor notoire ordeverstooters. De politieke wens om te komen tot een landelijke databank voor notoire ordeverstooters is aanwezig.

Het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme heeft deze databank voetbalgerelateerde notoire ordeverstooters in mei 2011 gerealiseerd. Dit betekent concreet dat het Voetbal Volgstelsel (VVS) is uitgebreid met een database waarin onder meer relevante persoonsgegevens, achtergronden en profielen van notoire ordeverstooters bij het voetbal worden geregistreerd. Ook is er een veld ingericht voor de registratie van de opgelegde maatregelen in het kader van de wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast.

De in de databank geplaatste notoire ordeverstooters zijn geselecteerd aan de hand van de methodiek 'Hooligans in beeld'⁹. Volgens Ferwerda en Adang (2007) is deze 'Hooligans in beeld' methodiek juist zo veelbelovend omdat deze zich specifiek richt op de groepen en individuen binnen groepen die een belangrijke rol spelen bij het ontstaan van geweld. Door de juiste personen uit de anonimiteit te halen, kan er eerder (proactief dan wel preventief) worden ingegrepen en wordt ook de pakkans verhoogd.

Op dit moment zijn de gegevens van 220 notoire ordeverstooters in deze databank ingevoerd en zij worden momenteel verder veredeld met relevante (persoons)gegevens zoals persoonlijke achtergrond gegevens, lopende maatregelen, gepleegde strafbare feiten en mutaties in het bedrijfs-systeem van de politie.

⁹ In een voortdurend proces van analyse en gerichte verzameling van informatie worden groepen 'voetbalsupporters' die probleemgedrag vertonen in kaart gebracht. De informatie wordt vastgelegd. Dit proces leidt tot groeiende kennis over de groepen en de rol van de individuen binnen de groepen.

2. Probleemstelling

Hoofdvraag:

- Welke bijdrage levert het opstellen van een profiel van een notoire ordeverstoorder (die opgenomen is in de landelijke databank van het CIV) binnen het Nederlands betaald voetbal voor de proactieve en/of repressieve aanpak van deze ordeverstoorder.

Hypothese:

- Als er kennis is van/over het profiel of de profielen van een notoire orderverstoorder binnen het Nederlands betaald voetbal, is het beter mogelijk om proactief en repressief een aanpak te formuleren. Het is dan beter mogelijk om de drijfveren van subjecten te onderkennen, beter te verdiepen in de relaties en te komen tot een gerichte aanpak van de subjecten.

Onderzoeksvragen:

1. In hoeverre is op grond van materiaal uit de databank een aantal typen notoire ordeverstoorders te onderscheiden.
2. Wat is er bekend over de sociale leefomgeving (gezin, school, werk) en in hoeverre is dat van belang als het gaat om de aanpak van de overlast.
3. Wat is er bekend over de geregistreeerde criminele carrière van de personen en in hoeverre zegt dit iets over die personen in relatie tot voetbalvandalisme en de aanpak daarvan.
4. Welke zachte contextinformatie is verder van belang (wapengebruik, positie in de groep, gebruik alcohol en drugs)
5. In hoeverre betekent dit iets voor de proactieve of repressieve aanpak van de notoire orderverstoorders.
6. In hoeverre leveren deze gegevens nu informatie op, of mogelijk zelfs kennis of (voetbal) intelligence. Leiden de resultaten van dit onderzoek tot aanbevelingen met betrekking tot de aanpak van voetbalvandalisme in het algemeen en individuele ordeverstoorders in het bijzonder.

3. Onderzoeksopzet

Het onderzoek dat ik doe is zowel kwalitatief als kwantitatief van aard. Allereerst wordt een analyse gemaakt van alle personen uit de databank. De opbrengst uit deze analyse (één of meerdere profielen) wordt beschreven en daarna zullen er per profiel op basis van werkelijke personen in diverse regio's aanvullende interviews (met voetbalcoördinatoren en mensen van de regionale inlichtingendienst) worden uitgevoerd. Deze interviews wil ik houden, om het beeld dat dan is ontstaan compleet te krijgen en om te kijken of verschillende type ordeverstoorders zijn te onderscheiden. Ook wil ik kijken of die ordeverstoorders duidelijke kenmerken hebben om ze te herkennen, ook bij

potentiële en nieuwe ordeverstoorers. In totaal zullen er op deze wijze (afhankelijk van het aantal profielen) casestudy's worden gemaakt waarbij de personen volledig (maar wel anoniem) in beeld worden gebracht.

4.Planning.

Bepalen onderwerp onderzoek	februari
Verzamelen literatuur en andere materialen	maart-mei
Onderzoek	juli-oktober
Uitwerking	oktober-december
Definitief	december

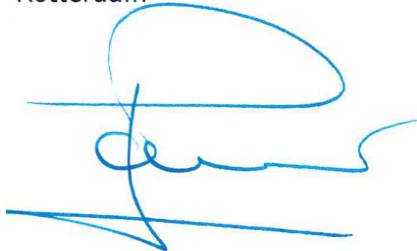
5.Informatiebronnen

- COT, *Voetbal en geweld. Onderzoek naar aanleiding van rellen en plunderingen bij een huldiging in Rotterdam (25 april 1999)*, uitgeverij Samson Alphen aan de Rijn 1999.
- Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme, *Jaaroverzichten 2009-2010, 2010-2011*.
- R. Siekman, *Voetbalvandalisme*, uitgeverij De Vrieseborch Haarlem 1982.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, *Kader voor beleid Voetbal en Veiligheid*, Den Haag Mei 2011.
- Ministerie van veiligheid en Justitie, *Handreiking Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast*, Den Haag September 2011.
- H.B. Ferwerda, O.M.J. Adang, (2007) *Hooligans in Beeld*. Van informatie naar aanpak. Uitgeverij Elsevier Overheid (2^e druk).
- E.J. van der Torre, R.F.J. Spaaij, E.D. Cahet (2008), *Hoeveel wordt het vandaag? een studie naar de kans op voetbalgeweld en het veiligheidsbeleid bij voetbalwedstrijden*, Den Haag.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *Handreiking Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast. Nieuwe bevoegdheden voor de aanpak van (voetbalgerelateerde) overlast van groepen en individuen*. Den Haag augustus 2010.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, Inspectie Openbare orde en Veiligheid, *Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast, Toepassing in de praktijk*. Den Haag juni 2011.
- A. B. Wildavsky, (2004) *Searching for Safety*, Derde druk.
- E.J. van der Torre, R.F.J. Spaaij (2003), *Rotterdamse Hooligans, aanwas, gelegheidsstructuren, preventie*. Uitgeverij Kluwer Alphen aan de Rijn.
- S.Bogaerts, A.C. Spapens, M.Y.Bruinsma (2003), *De bal of de man, Profielen van verdachten van voetbal gerelateerde geweldscriminaliteit*. Uitgeverij IVA Tilburg.

- H. De Bruin en E. Ten Heuvelhof (2007). *Management in Netwerken*. Derde, geheel herziene druk. Den-Haag; Uitgeverij Lemma.
- H. de Bruin, E. Ten Heuvelhof, R. In 'T Veld (2008). *Procesmanagement, over procesontwerp en besluitvorming*. Derde herziene druk. Den-Haag; Uitgeverij Sdu.
- M.A.P. Boven, P.'t Hart, M.J.W. Twist (2007), *Openbaar bestuur. Beleid, organisatie en politiek*. Zevende herziene druk. Uitgeverij Kluwer Alphen a/d Rijn.
- E.R. Muller, U.Rosenthal. M. Zannoni, H. Ferwerda, S.D. Schaap, *Strandrellen in Hoek van Holland*. Dancefestival Veronica Sunset Grooves, 22 augustus 2009. COT instituut voor Veiligheids- en crisismanagement en Bureau Beke.
- E.R. Muller, M. Zannoni, K. Ammerlaan, S. Schaap, N. Uildriks, L. van der Varst, H. Ferwerda, T. van Ham, I. van Leiden, O. Adang (2010). *Ordeverstoringen en groepsgeweld bij evenementen en grootschalige gebeurtenissen*. Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de gemeente Rotterdam uitgevoerd door COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement *An Aon Company*, Bureau Beke en de Politieacademie. Den-Haag.

Datum: 25/4/2012

Rotterdam

drs. F. Paauw

Korpschef Rotterdam-Rijnmond

Portefeuillehouder voetbal

Datum:

Arnhem

dr. M. van Duin

Lector crisisbeheersing / Decaan

7.2 Respondenten

A. Oudendag	Voetbalcoördinator	Politie Arnhem
D. Meijntjes	Manager veiligheid	PEC Zwolle
D. v. Nieuwamerongen	Voetbalcoördinator	Politie Haaglanden
F. van Veghel	Officier van justitie	Arrondissementsparket Utrecht
G-J. van Asperen	Voetbaleenheid	Politie Rotterdam-Rijmond
J. Adema	Voetbalcoördinator	Politie Groningen
J. de Jong	Beleidsmedewerker	Gemeente Den-Haag
J. van Dort	Voetbalcoördinator	Politie Midden-west Brabant
K. Roeg	Supporterscoördinator	ADO Den-Haag.
L. Cozijnsen	R.I.D.	Politie Haaglanden
M. Montano Henao	Voetbaleenheid	Politie Utrecht
M. van der Holst	Veiligheidscoördinator	ADO Den-Haag
R. Jager	Voetbalcoördinator	Politie Utrecht
R. Mooij	Voetbalcoördinator	Politie Amsterdam-Amstelland
W. Leenders	Beleidsmedewerker	C.I.V.

7.3 Interviewvragen

1. Wat is je rol binnen de aanpak van notoire ordeverstoorders?
2. Wat zijn je ervaringen met geweld in en rondom het voetbal/ het publieke domein?
3. Heb jij een bijdrage geleverd aan het vullen van de databank en zo ja wat was die bijdrage?
4. Op welke wijze is vastgesteld wie in aanmerking kwam voor de databank. Is hierbij de methodiek HIB gebruikt. Zo ja hoe, zo niet waarom niet?
5. Zijn er veiligheidspartners betrokken bij het samenstellen van de toplijst. Zo ja wie en wat was de bijdrage van die partners, zo niet waarom niet?
6. Is er een specifiek plan van aanpak voor de notoire ordeverstoorders en zo ja waar bestaat dit uit?
7. Is bij het samenstellen van dit plan van aanpak samenwerking geweest met de veiligheidspartners Zo ja waaruit bestond die samenwerking?
8. Is het nodig om maatregelen te nemen tegen (bepaalde) groepen supporters?
9. Hoe verloopt de samenwerking met de partners die een bijdrage hebben geleverd?
10. In hoeverre denk jij dat het opstellen van een profiel een bijdrage levert aan de aanpak van notoire verstoorders?
11. In hoeverre denk jij dat het hebben van een databank een bijdrage levert aan de aanpak van de notoire ordeverstoorders?
12. In hoeverre kunnen we nu iets met de informatie van de analyse van de databank?
13. In hoeverre denk jij dat het hebben van kennis over de profielen een bijdrage levert in de aanpak van de notoire ordeverstoorder?
14. Zie jij een verplaatsing van het geweld van het stadion naar andere plekken en zo ja, hoe komt dat volgens jou?
15. Wat voor invloed heeft alcohol en drugs volgens jou op het gedrag van de notoire ordeverstoorder?
16. Zijn er nog andere factoren van invloed op het gedrag van de notoire ordeverstoorder?
17. Wat moet er volgens jou nog meer gebeuren om aan de voorkant van het voetbalgeweld van de notoire ordeverstoorders te komen?
18. Hoe lang blijft het nog goed gaan of wanneer gaat het mis?
19. Speelt de infrastructuur binnen en buiten het stadion een belangrijke rol?

7.4 Literatuurlijst

- Adang, O. (1998)
 - *Hooligans, autonomen, agenten. Geweld en politie-optreden in relsituaties.* Uitgeverij Samson
- Barlagen, S. H. Ferwerda, E. van der Torre, T. van Ham, Denise Keijzer, Bo Bremmers, J. Bos (2011)
 - *Tussen ratio en intuïtie. Een onderzoek naar de ongeregeldheden tijdens en na de wedstrijd FC Utrecht – FC Twente op 4 december 2011*
- Boven, M.A.P., P.'t Hart, M.J.W. Twist (2007),
 - *Openbaar bestuur. Beleid, organisatie en politiek.* Zevende herziene druk. Uitgeverij Kluwer Alphen a/d Rijn.
- Bogaerts, S., A.C. Spapens, M.Y. Bruinsma (2003),
 - *De bal of de man, Profielen van verdachten van voetbal gerelateerde geweldscriminaliteit.* Uitgeverij IVA Tilburg.
- Bos, J., Barlagen, S. Akgul, A., Schenk, P. (2012),
 - *Auditteam Voetbal en Veiligheid. Audit ADO DEN-Haag*
- Bos, J.G.H., E.J. van der Torre (2010)
 - C.O.T. Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement. Organiseren van veiligheid in het betaald voetbal.
- Boutelier, H., (2005)
 - *De veiligheidsuopitie.* Hedendaags onbehagen en verlangen rond misdaad en straf.
- Bruin, de H., en E. Ten Heuvelhof (2007).
 - *Management in Netwerken.* Derde, geheel herziene druk. Den-Haag; Uitgeverij Lemma.
- Bruin, de H., E. Ten Heuvelhof, R. In 'T Veld (2008).
 - *Procesmanagement, over procesontwerp en besluitvorming.* Derde herziene druk. Den-Haag; Uitgeverij Sdu.
- Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme, (2010)
 - *Jaaroverzichten 2009-2010.*
- Centraal informatiepunt Voetbalvandalisme (2011)
 - *Jaaroverzicht 2010-2011.*
- Centraal informatiepunt Voetbalvandalisme (2012)
 - *Jaaroverzicht 2011-2012*
- Europese Unie (2010)
 - *Publicatieblad C 165, Mededelingen en bekendmakingen. Resoluties*
- Ferwerda, H., N. van Hasselt, T. van Ham, L. Voorham (2012)
 - *De Juiste snaar.* Professionals met een publieke taak en de omgang met overlast, agressie en geweld als gevolg van alcohol en/of drugs gebruik. Ministerie van justitie en Veiligheid.
- Ferwerda, H., S. Barlagen, J. Bos, B. Bremmers, T. van Ham, E. van der Torre (2011a)

- Auditteam Voetbal en Veiligheid. *Een onderzoek naar het bezoek van uitwedstrijden in het betaald voetbal.*
- Ferwerda, H., R.Moes (2011)
 - *Themabijeenkomst Hooligans In Beeld II, portefeuillehouders Voetbal*
- Ferwerda, H., A. van Wijk (2010a)
 - *Jeugdcriminologie en jeugdcriminaliteit. In E. Muller et al. (red) Criminaliteit en criminaliteitsbestrijding in Nederland. Kluwer, Alphen a/d Rijn.*
- Ferwerda, H., I. van Leiden, T. van Ham (2010b)
 - *Het Nieuwe Hooliganisme in: Justitiële verkenningen, jrg.36, nr.1*
- Ferwerda, T. van Ham, I. van Leiden, O. Adang (2010c).
 - *Ordeverstoringen en groepsgeweld bij evenementen en grootschalige gebeurtenissen. Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de gemeente Rotterdam uitgevoerd door COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement An Aon Company, Bureau Beke en de Politieacademie. Den-Haag.*
- Ferwerda, H., O.M.J. Adang, (2007)
 - *Hooligans in Beeld. Van informatie naar aanpak. Uitgeverij Elsevier Overheid (2^e druk).*
- Hirschi, T (1986).
 - *The Compatibility of Rational Choice and Social Control Theories of crime.*
- Leenders, W. (2010)
 - *Projectplan dossiervorming in VVS in het kader van HIB II.*
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (2011),
 - Brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer door de Minister van Veiligheid en Justitie, I.W. Opstellen.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, (2011)
 - *Kader voor beleid Voetbal en Veiligheid, Den Haag Mei.*
- Ministerie van veiligheid en Justitie (2011),
 - *Handreiking Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast, Den Haag September 2011.*
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2010),
 - *Handreiking Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast. Nieuwe bevoegdheden voor de aanpak van (voetbalgerelateerde) overlast van groepen en individuen. Den Haag augustus 2010.*
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, Inspectie Openbare orde en Veiligheid (2011),
 - *Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast, Toepassing in de praktijk. Den Haag juni.*
- Moffit, T.E., (1993)
 - *Adolescence-limited and Life-Course-Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy.*
- Muller, E.R. U.Rosenthal. M. Zannoni, H. Ferwerda, S.D. Schaap,

- *Strandrellen in Hoek van Holland*. Dancefestival Veronica Sunset Grooves, 22 augustus 2009. COT instituut voor Veiligheids- en crisismanagement en Bureau Beke.
- Nieuwamerongen van, D. (2012)
 - *Hooligans in Beeld*
- Rosenthal, U., E.J. van der Torre, H. Ferwerda (2008)
 - C.O.T. Instituut voor veiligheids- en Crisismanagement. De veiligheidssituatie bij ADO Den-Haag. *Een Noodzakelijke Quick Scan*
- Siekman R. (1982),
 - *Voetbalvandalisme*, uitgeverij De Vrieseborch Haarlem.
- Torre, E. van der, H. Ferwerda, J.Bos, T. van Ham, Denise Keijzer, E. van den Brink (2011)
 - *Relminuten bij het maasgebouw. Een onderzoek naar aanleiding van ongeregeldheden bij het Maasgebouw op 17 september 2011.*
- Torre E.J. van der, R.F.J. Spaaij, E.D. Cahet (2008),
 - *Hoeveel wordt het vandaag? een studie naar de kans op voetbalgeweld en het veiligheidsbeleid bij voetbalwedstrijden*, Den Haag.
- Torre, E.J. van der, R.F.J. Spaaij (2003),
 - *Rotterdamse Hooligans, aanwas, gelegenheidsstructuren, preventie*. Uitgeverij Kluwer Alphen aan de Rijn.
- Torre, E.J. van der, U. Rosenthal, A.G.W. Ruitenbergh, M. Schilstra (1999)
 - *Voetbal en geweld*. Onderzoek naar aanleiding van rellen en plunderingen bij een huldiging in Rotterdam. *uitgeverij Samson Alphen aan de Rijn 1999.*
- Wildavsky, A.B. (2004)
 - *Searching for Safety*, Derde druk.

7.5 Websites

http://nl.wikipedia.org/wiki/Lager_beroepsonderwijs

http://nl.wikipedia.org/wiki/Middelbaar_beroepsonderwijs

<http://www.leidenuniv.nl/fsw/psychologielexicon/index.php3-m=264&c=226.htm>

<http://www.omroepgelderland.nl/web/Nieuws-1/1869171/Ross-weg-als-voorzitter-De-Graafschap.htm>

<http://maxius.nl/wetboek-van-strafrecht/artikel225>

<http://adodenhaag.nl/club/zuiderpark-stadion/over-het-zuiderpark-stadion>

<http://www.tegenhetmodernevoetbal.nl/>

7.6. Afkortingen

BVH	Basis Voorziening Handhaving
BVO	Betaald Voetbal Organisatie
CIF	Competitie Informatie Formulier
CIV	Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme
CCO	Centraal Casus Overleg
CC & OO	Commissie Competitie en Openbare Orde
GBA	Gemeentelijke basisadministratie
HIB	Hooligans In Beeld
HKS	Herkenningdiensten Systeem
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbalbond
MCPM	Master of Crisis and Public order Management
NSIS	Nationaal Schengen Informatie Systeem
OM	Openbaar Ministerie
PGA	Persoons Gebonden Aanpak
RID	Regionale Inlichtingen Dienst
RJO	Risico Jongeren Overleg
Sr.	Strafrecht
VVS	Voetbal Volg Systeem
WMBVEO	Wet Maatregelen Bestrijding Voetbalvandalisme en Ernstige Overlast
WWV	Wegenverkeerswet
WWM	Wet Wapens en Munitie